

Narząd żucia to jednostka morfologiczno-czynnościowa, składająca się z:

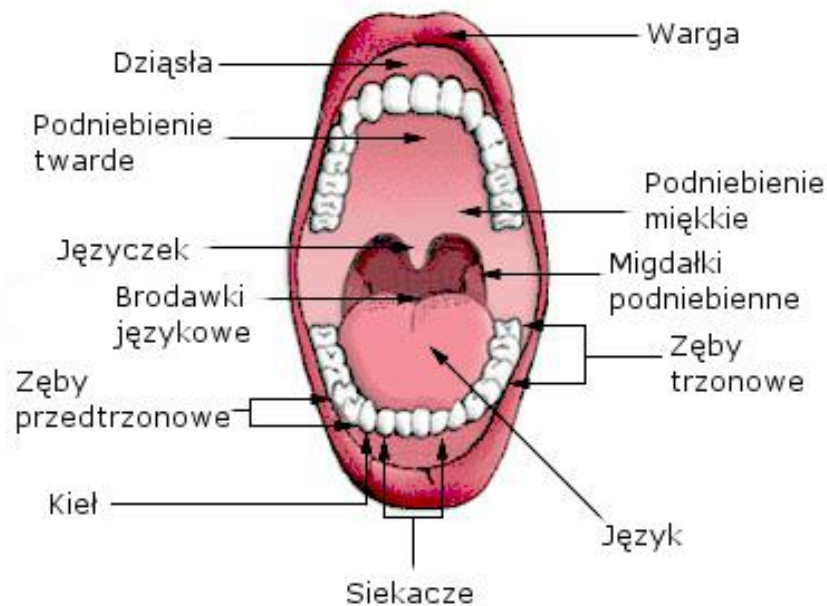
-jamy ustnej wraz z zębami, przyzębem i tkankami miękkimi szczęki i żuchwy oraz niektórych innych kości twarzoczaszki

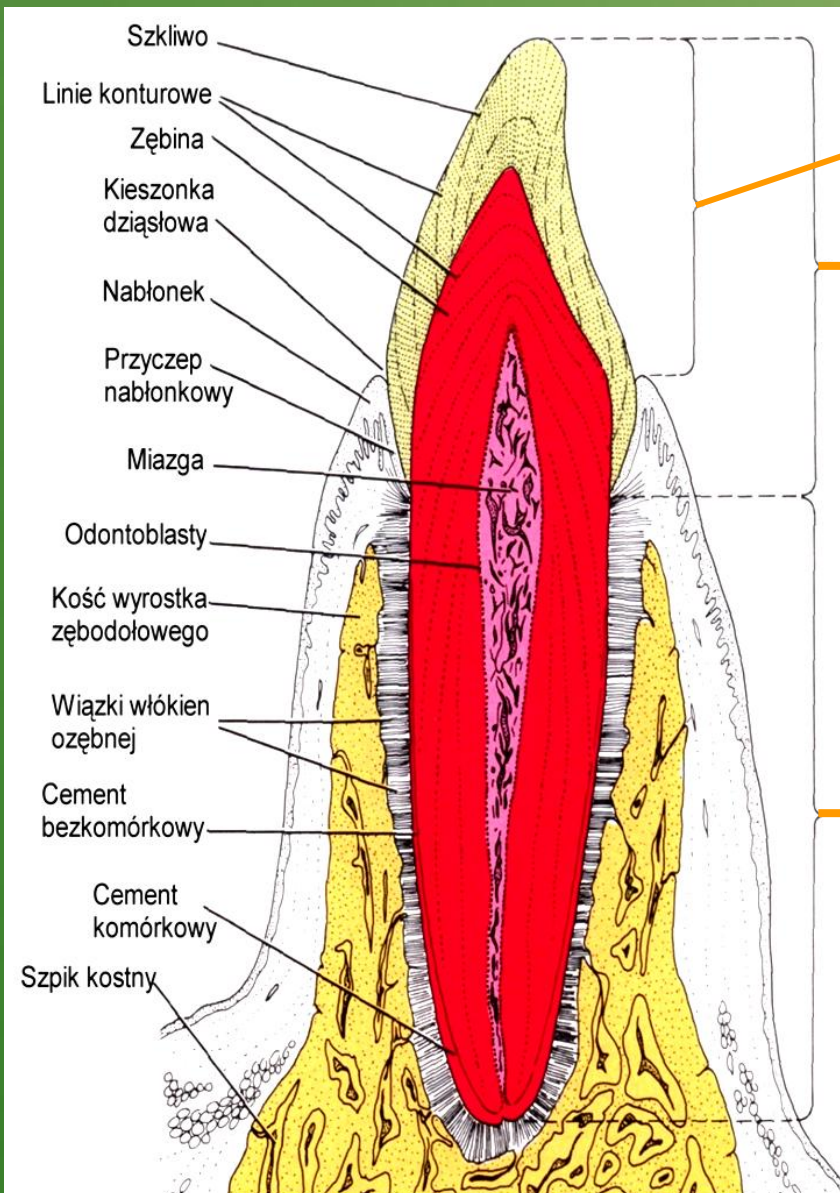
-stawów skroniowo-żuchwowych

-mięśni żujących oraz niektórych mięśni wyrazowych

-gruczołów ślinowych

Usta (Jama ustna)

Korona kliniczna

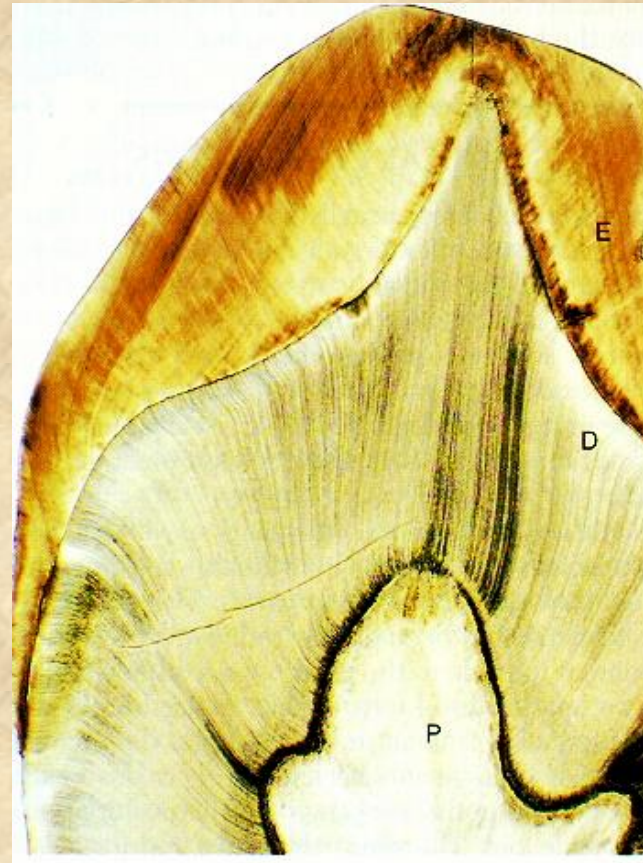
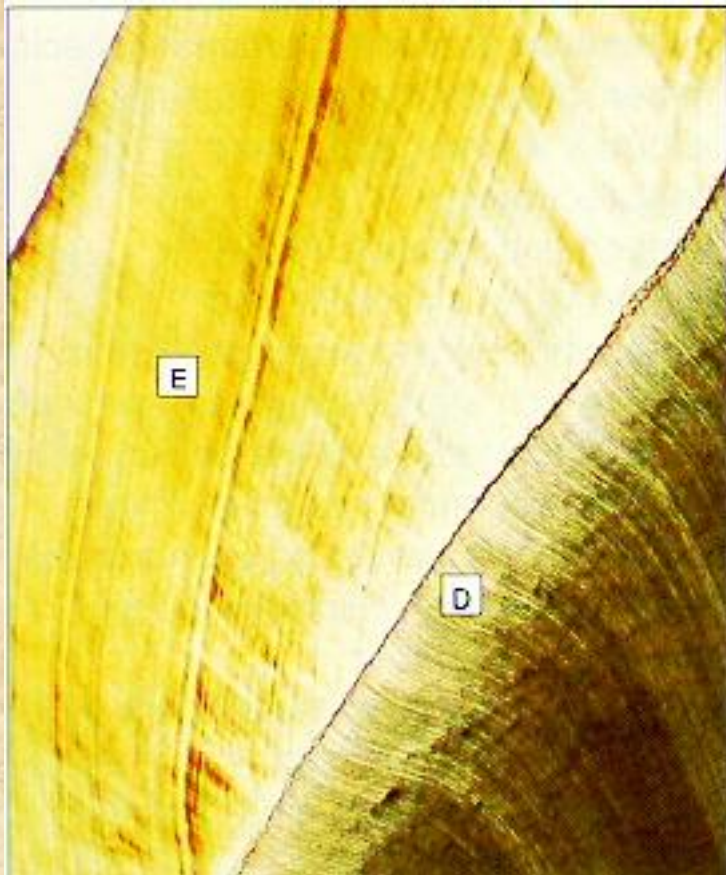
Korona anatomiczna

- szklivo
- zębina
- miazga- komora zęba

Korzeń

- cement
- zębina
- miazga- kanał zęba

Dojrzały ząb - zmineralizowane szkliwo i zębina

Widać szkliwo i charakterystyczne
kanaliki zębiny

Szlif zęba 1

enamel

dentin

Pulp

cementoenamel
junction

cementum

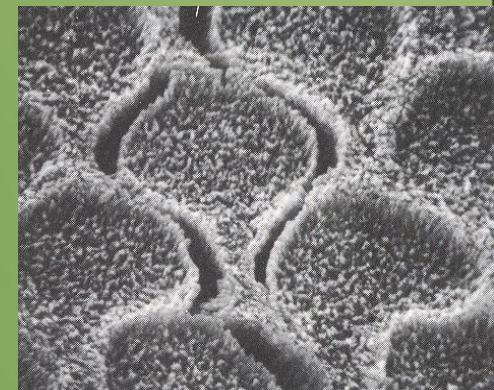
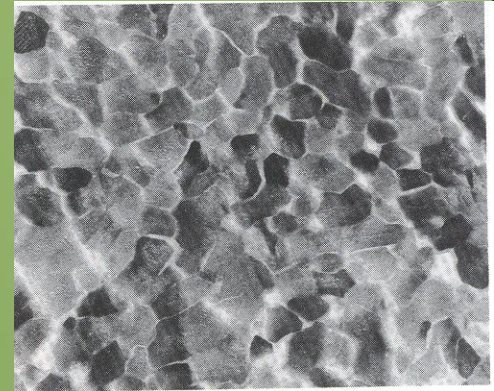
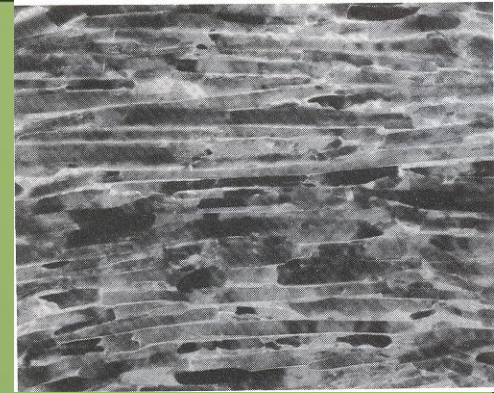
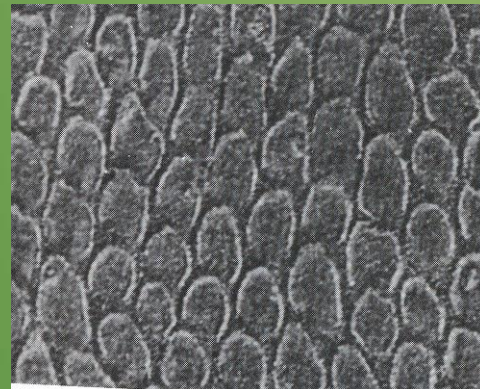
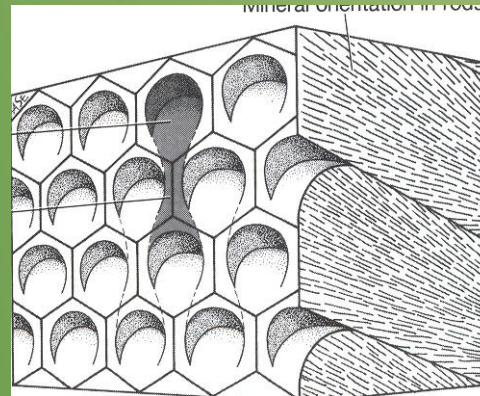
SZKLIWO

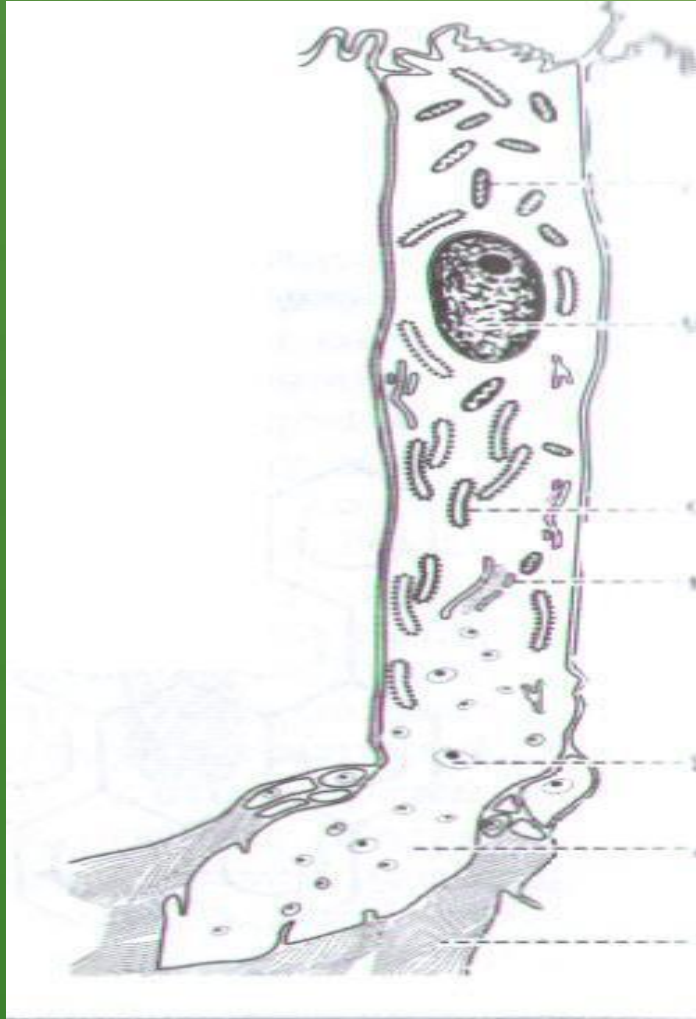
- Najtwardsza i najbardziej zmineralizowana tkanka w organizmie
- Nie zawiera komórek
- Nie zawiera naczyń krwionośnych
- 96% stanowi minerał
- 1% substancja organiczna
- 3% woda

SZKLIWO budowa

STRUKTURA PRYZMATYCZNA

- w zębie ok. kilka milionów pryzmatów
- szerokość 3-5 μm
- długość ok. 2mm
- na przekroju poprzecznym kształtu „dziurki od klucza”

AMELOBLASTY

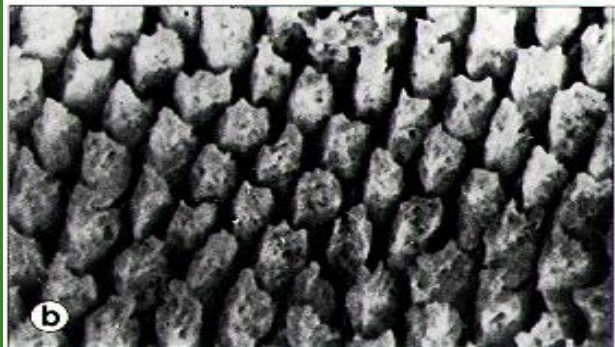
wydłużone komórki
syntetyzują i
wydzielają

substancje
międzykomórkową
szkliwa

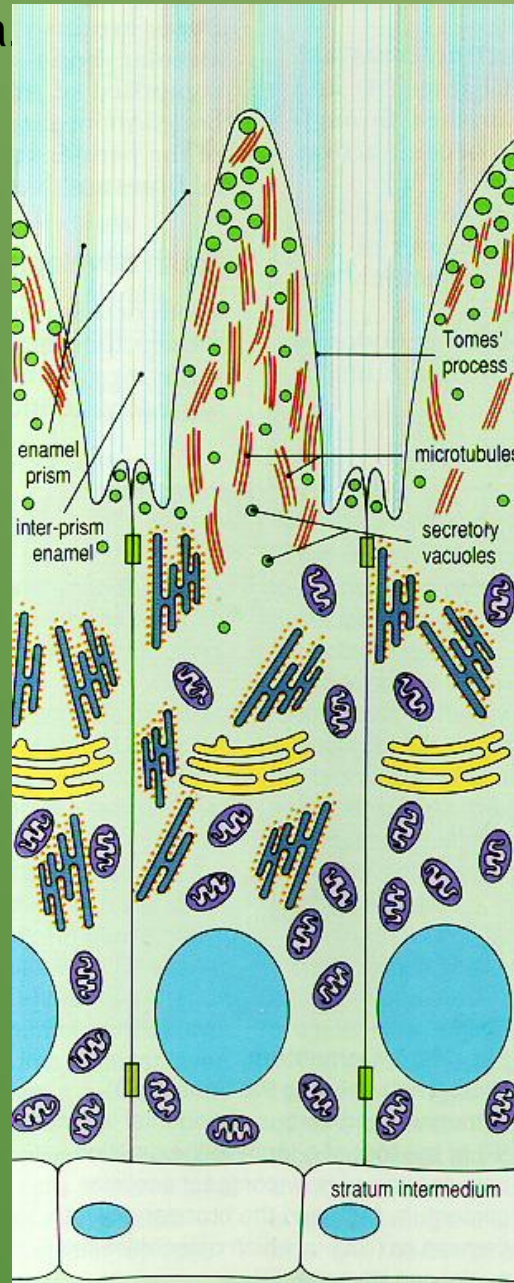
nie występują w
szkliwie dojrzałym

mają wypustkę
Tommesa

Wczesny etap tworzenia szkliwa Ameloblasty

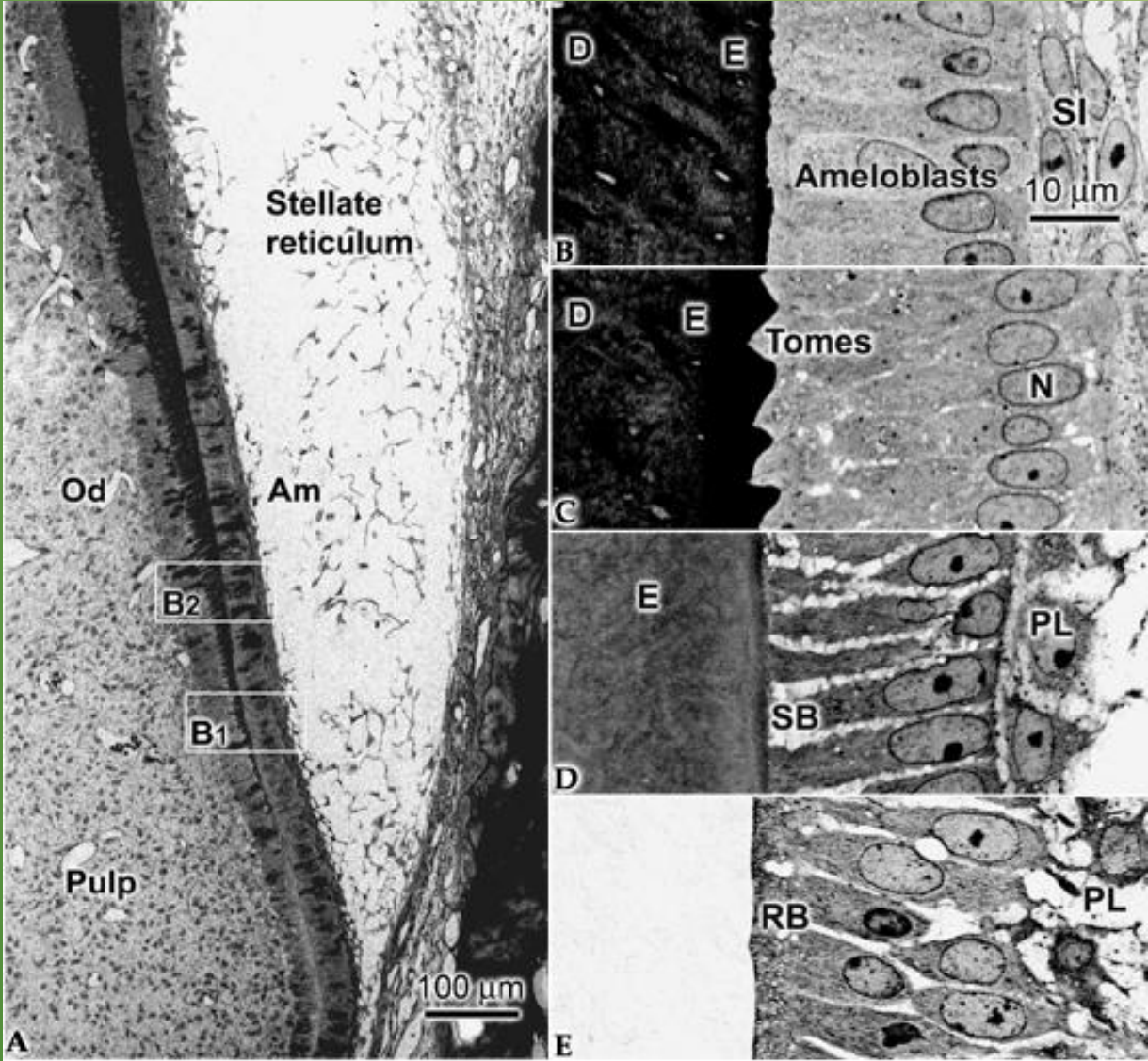
Mikroskop skenujący
pryzmaty szkliwa

Ameloblasty

Ameloblasty mają pojedyncze, długie wypustki Tomesa (nie mylić a włóknami Tomesa w zębinie) otoczone drobnymi wypustkami. Ameloblasty wytwarzają m. in. **amelogeninę** i **enamelinę**, wydzielane na powierzchni wypustek. Białka te szybko ulegają mineralizacji i stopniowo powstają pryzmaty szkliwa. **Duże wypustki Tomesa** odpowiadają za **tworzenie pryzmatów** a **małe wypustki** prawdopodobnie tworzą substancję międzypryzmatyczną, zawierającą więcej substancji organicznych. Szkliwo zawiera około 98 % substancji nieorganicznych (głównie hydroksyapatyt) i około 2 % substancji organicznych.

Szkliwo

Szkliwo- wypustki Tomesa

FAZY ROZWOJOWE AMELOBLASTÓW

1. Morfogenezy
2. Organizacji i różnicowania
3. Wydzielania
4. Dojrzewania
5. Ochrony

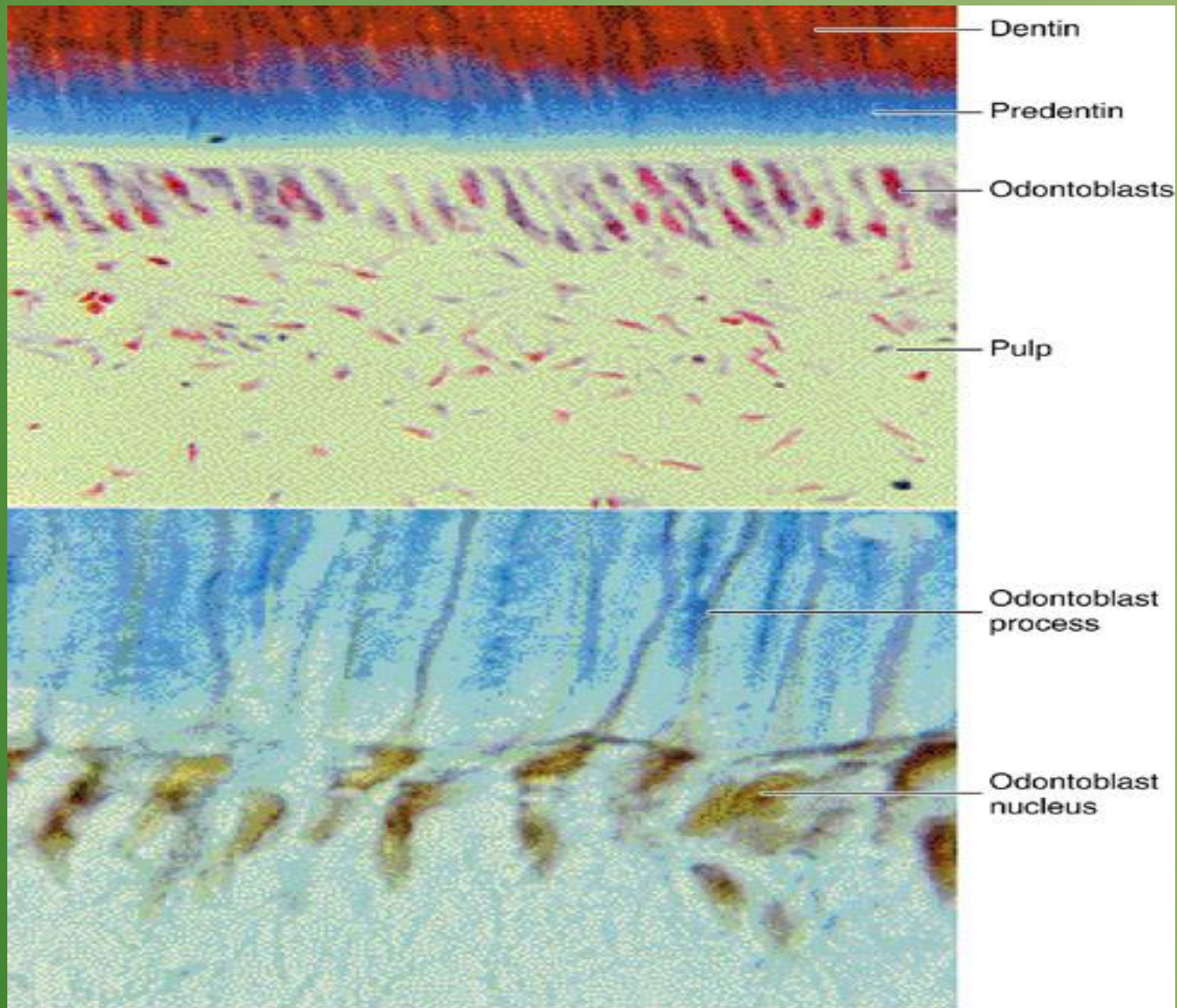
ZĘBINA

- Tworzy główną masę korony i korzenia
- Otacza komorę zęba
- Mniej twarda niż szkliwo, bardziej twarda od cementu i kości
- Substancja międzykomórkowa zębiny wytworzona przez odontoblasty

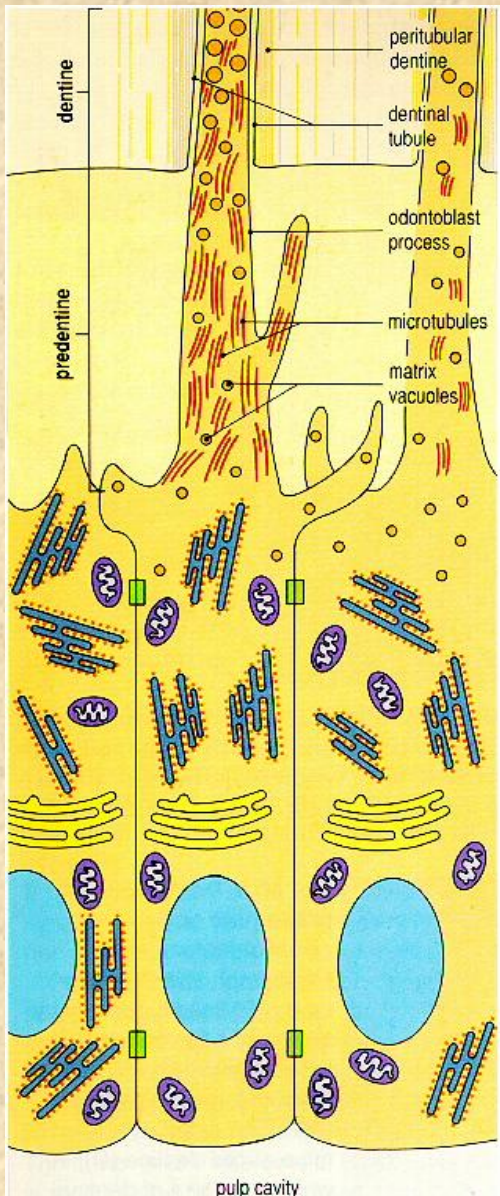
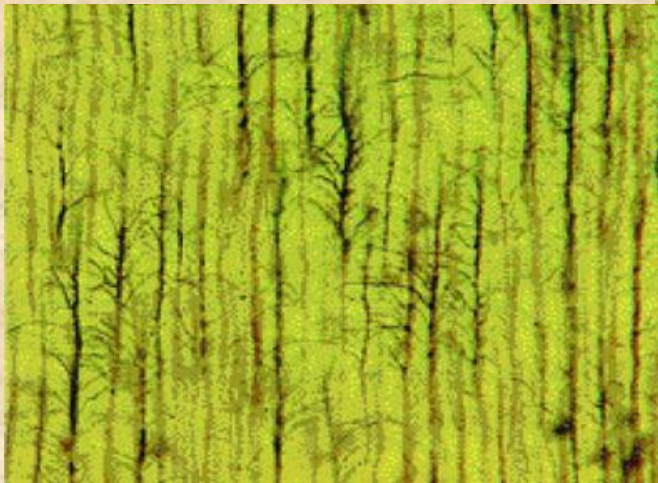
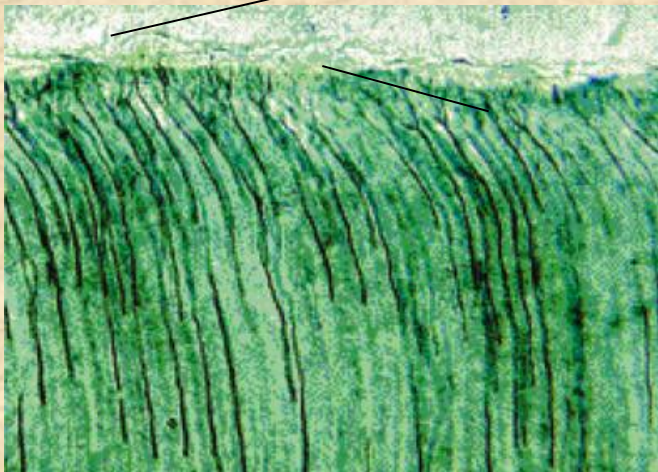
ZĘBINA

- 70% związki nieorganiczne
głównie kryształy hydroksyapatytu
- 20 % zw. organiczne
kolagen typu I - 92%, białka
niekolagenowe
- 10% woda

ZĘBINA

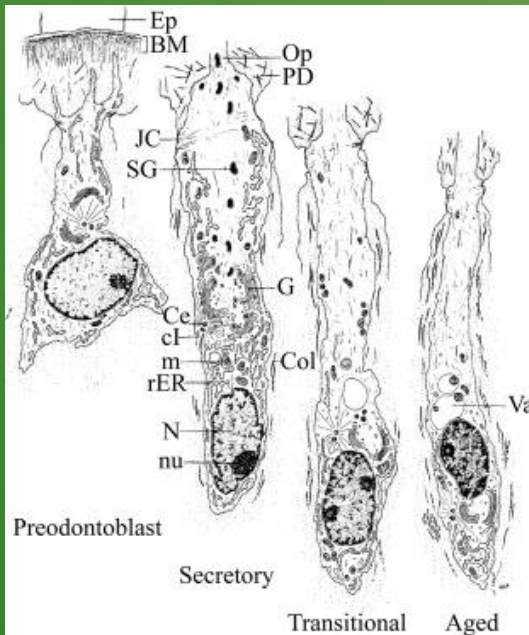
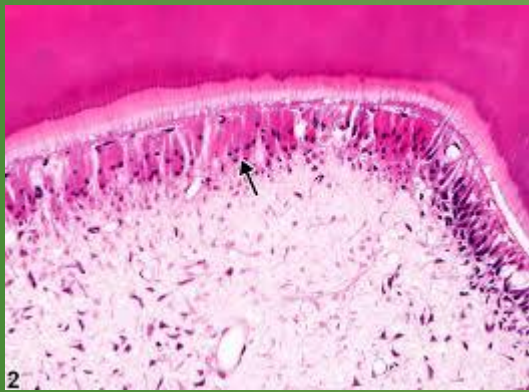
Szklivo

Odontoblasty powstają z ektomezenchymy wywodzącej się z grzebienia nerwowego i tworzącej brodawkę zębową.

Kanaliki zębiny zawierają włókna Tomesa, będące wypustkami odontoblastów. Rycina górną pokazuje kanaliki zębiny w pobliżu szkliwa a dolną w jej środkowej części. Kanaliki tworzą delikatne rozgałęzienia.

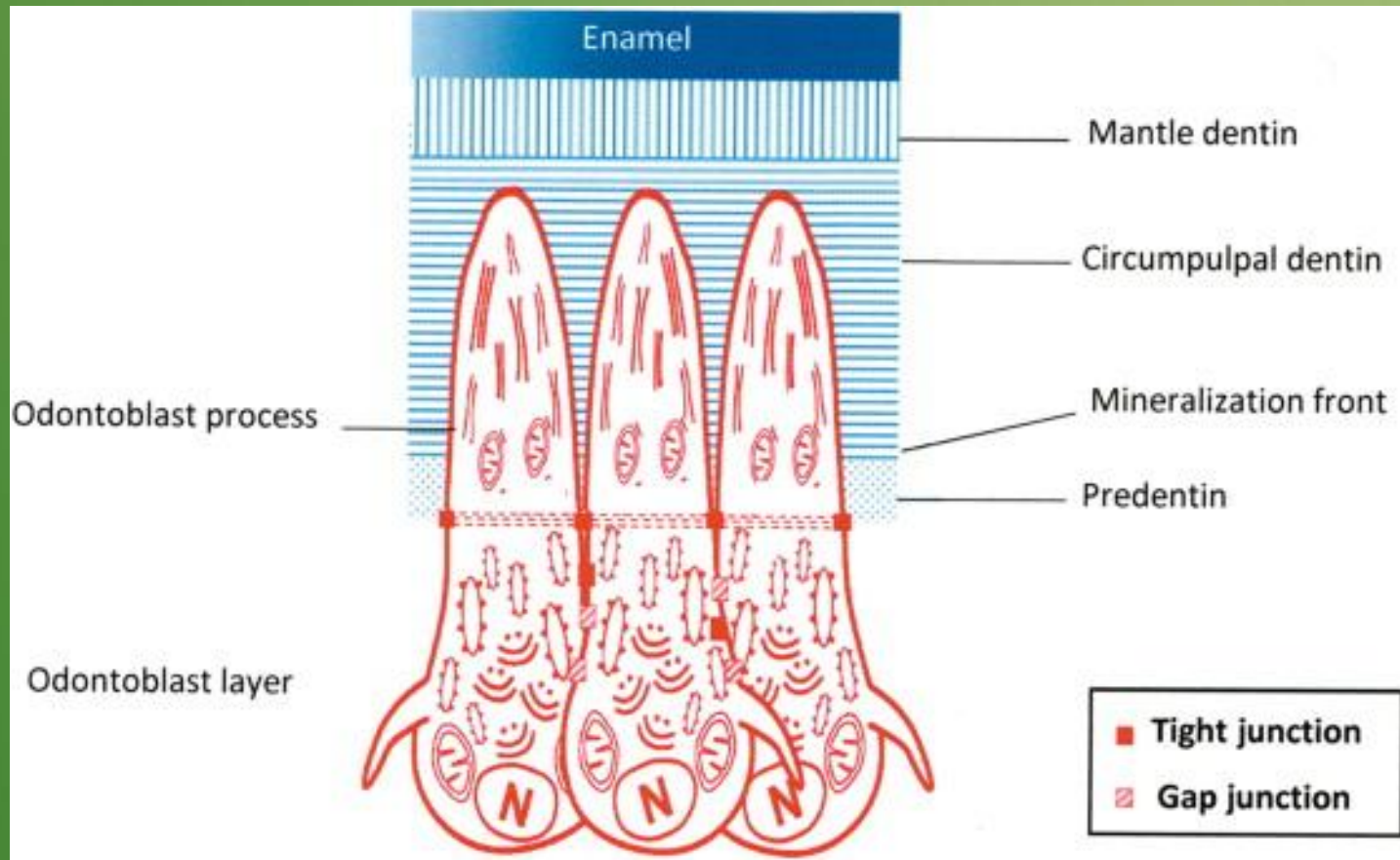
Odontoblast z długimi wypustkami tworzącymi włókna Tomesa.

- Odontoblasty
Tworzą warstwę
między zębina a
miazgą

Posiadają długą
wypustkę biegnącą
w kanalikach przez
grubość zębiny aż
do szkliwa-
WŁÓKNA
TOMMESA

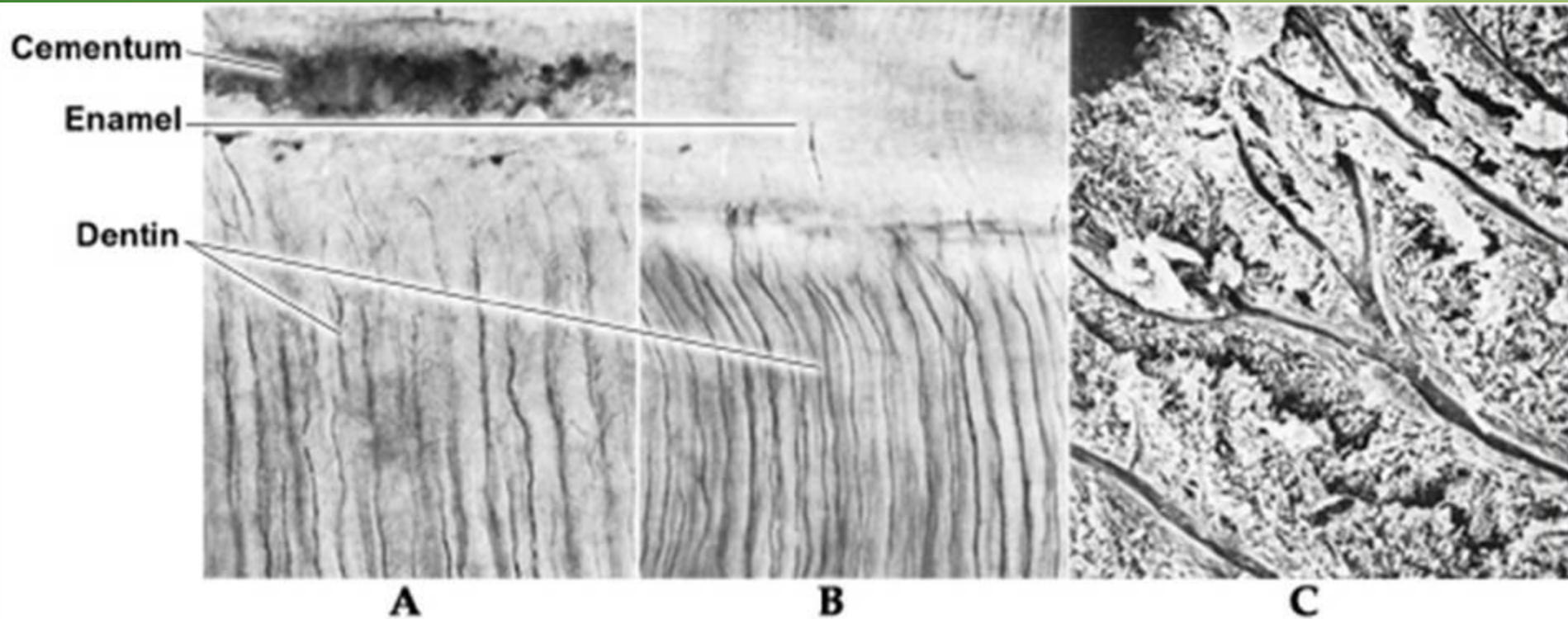
<https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/odontoblast>

Dystalne kanaliki zębinowe

Warstwa ziarnista Tomesa

Rozgałęzienia i kolaterale włókien Tomesa

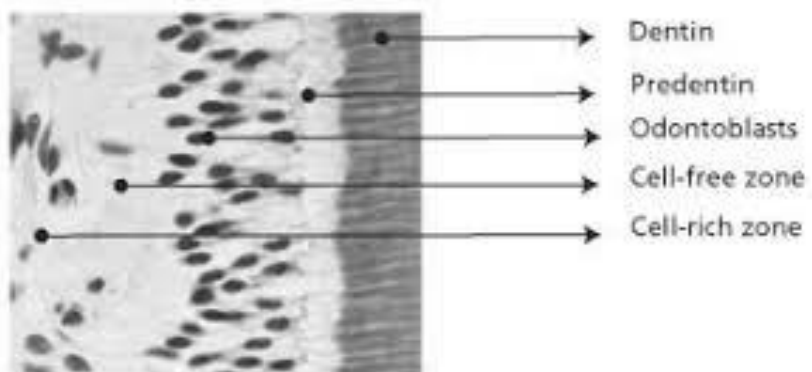
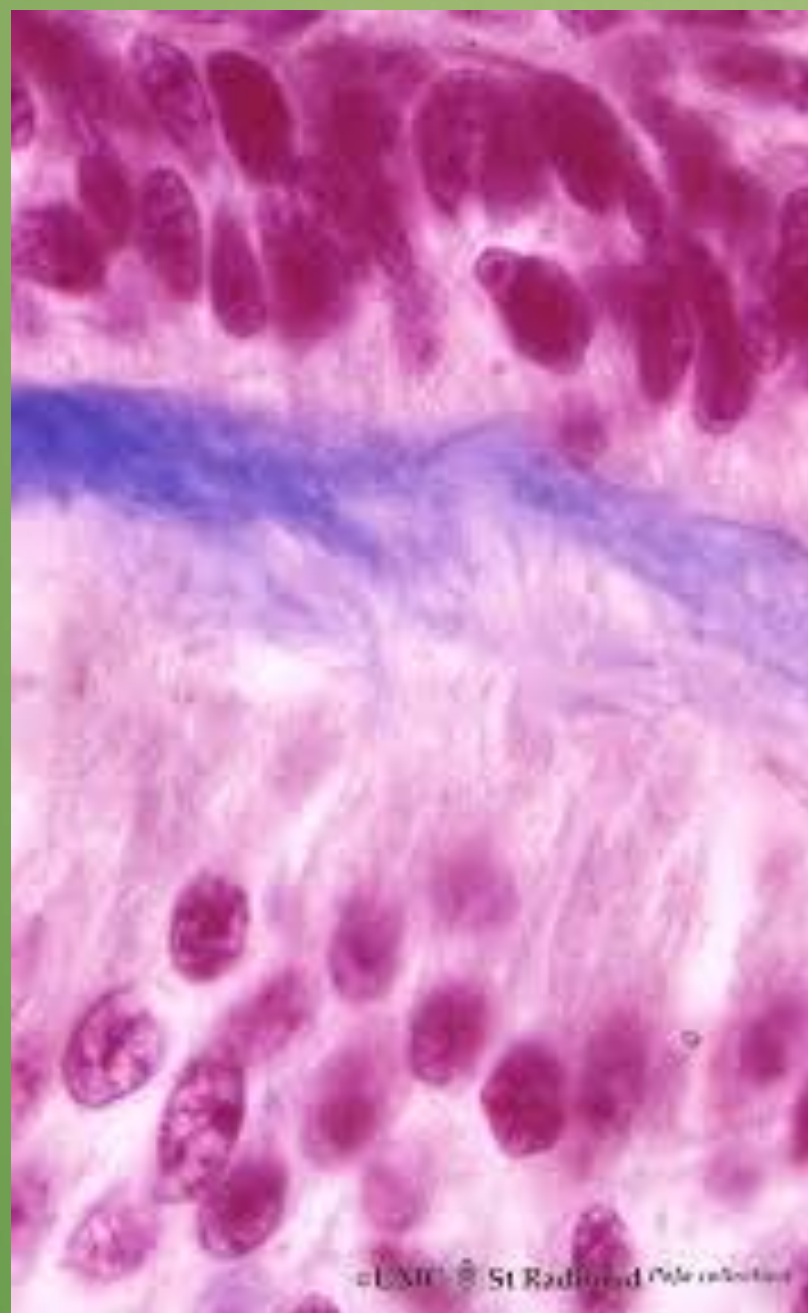
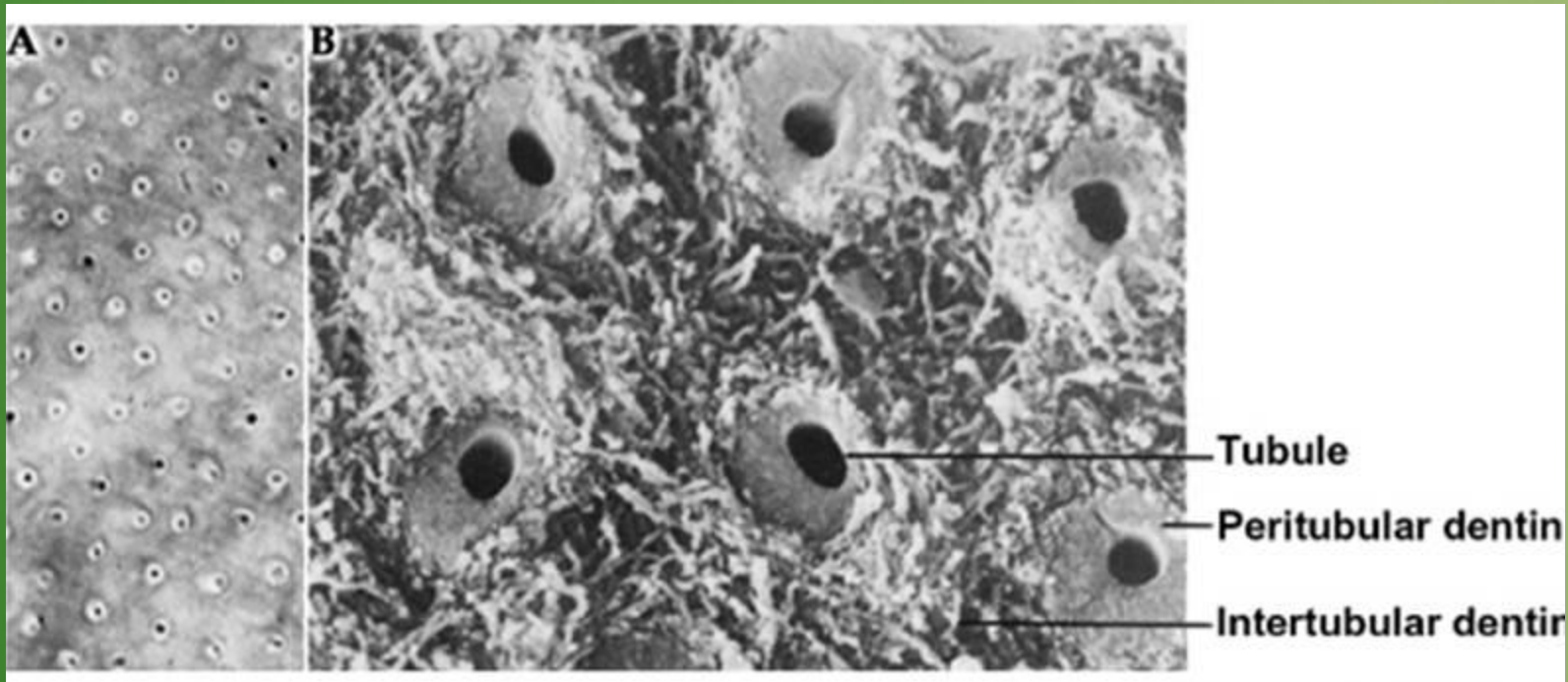

Fig. 2.4 Tissue section stained with hematoxylin and eosin showing dentin, predentin and pulp tissue proper with odontoblasts lining the periphery.

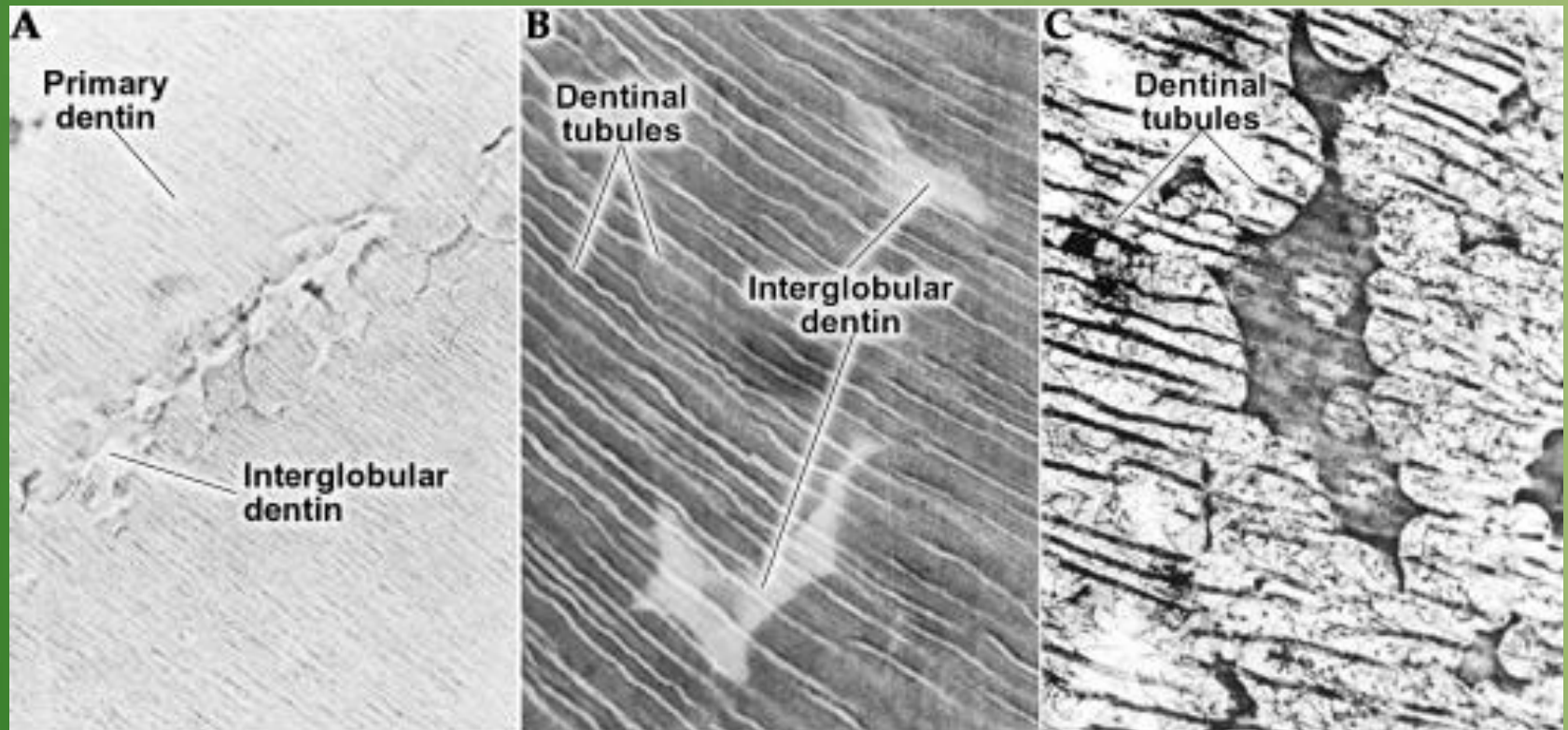

Struktura zębiny

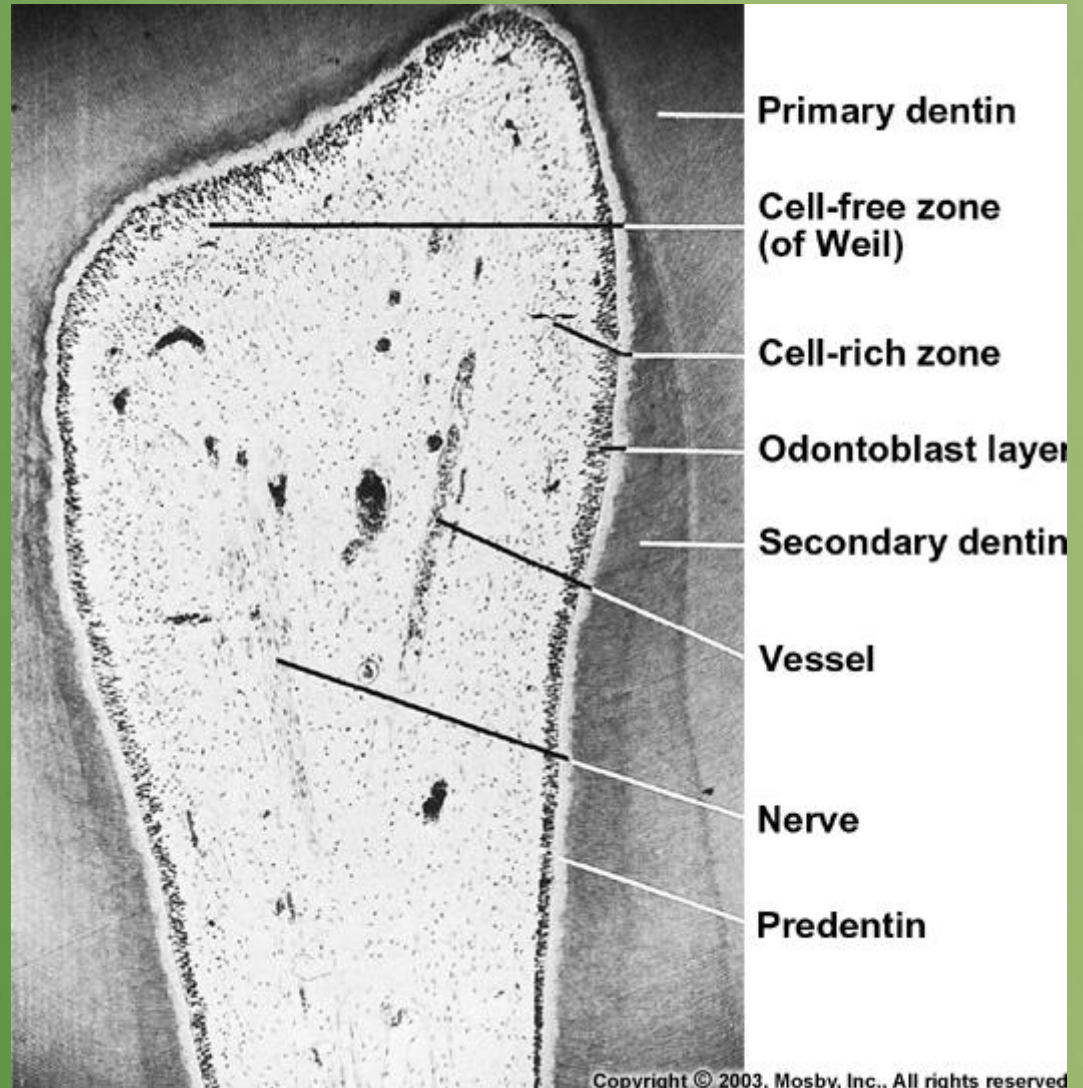
Osłonka Neumana - w odc. prox
Zębina okołokanalikowa
Zębina międzykanalikowa

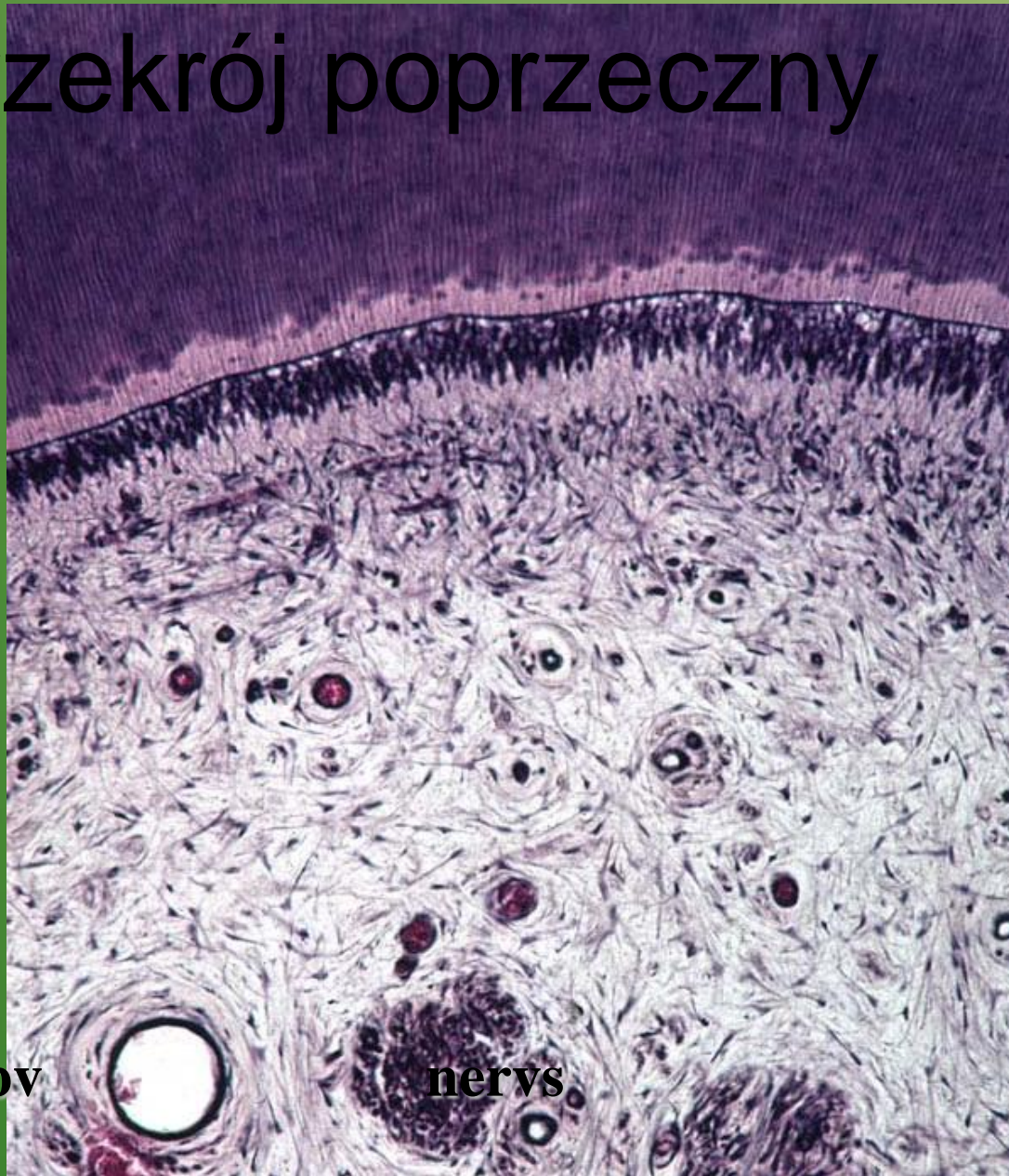
Kule zębinowe i przestrzenie międzykulowe

Budowa miazgi zęba

Przekrój poprzeczny

Dentin

Odontoblasts

Cell free zone

Cell rich zone

Pulp chamber

bv

nervs

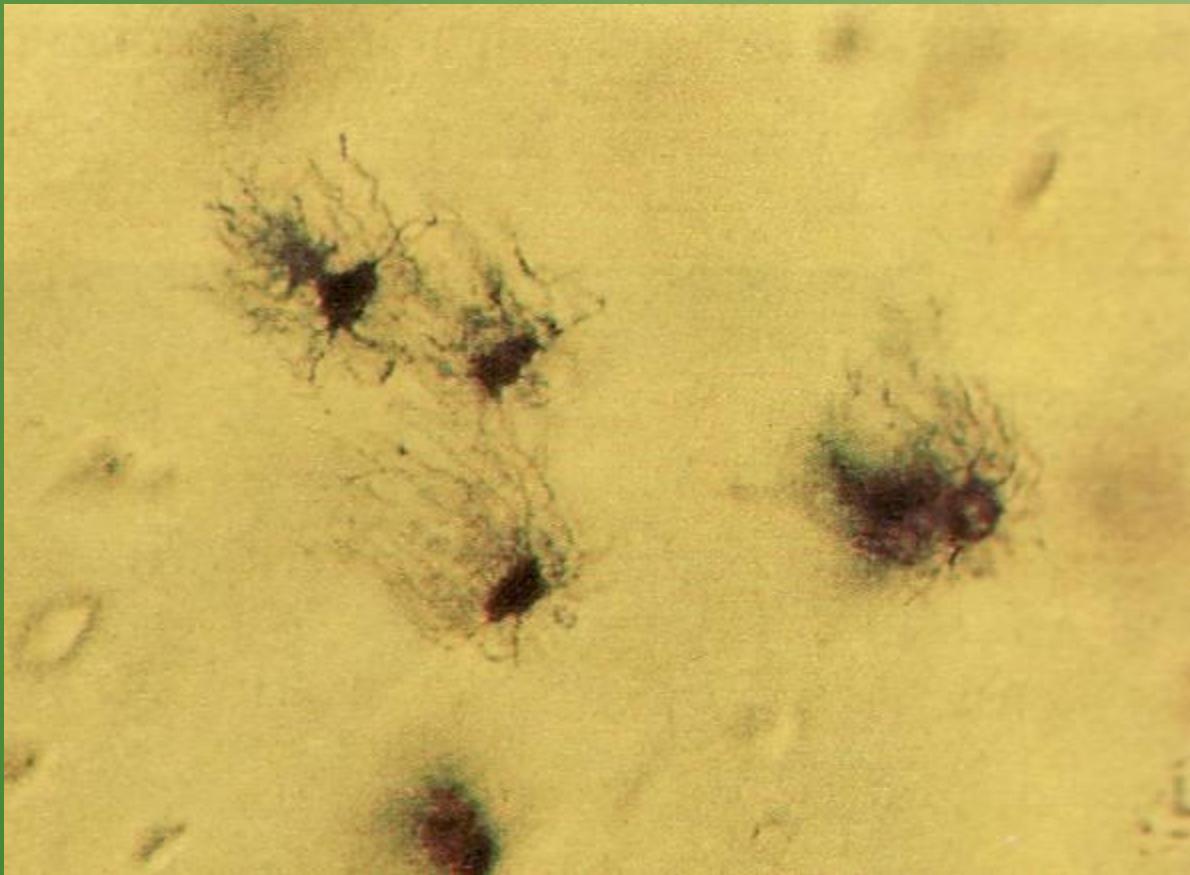
CEMENT

- Substancja nieorganiczna 45- 50 %
- Substancja organiczna 45- 50 %
- Woda 10 %
- Pokrywa korzeń zęba
- Cement pierwotny – bezkomórkowy
- Cement wtórny- cementocyty
- W cemencie zatopione włókna Sharpeya z ozębnej

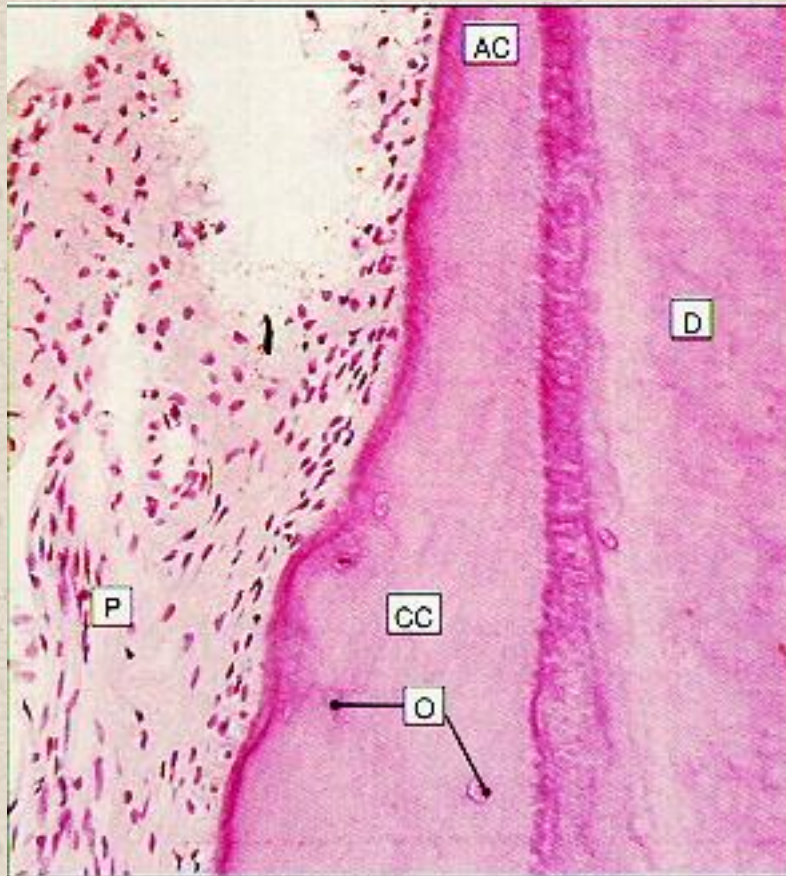
Cement korzeniowy

- Funkcjonalnie należy do aparatu więzadłowego
- Jest tkanką podobną do kości lecz o odmiennej funkcji i architekturze minerału. Komórki są niemal identyczne
 1. Chroni zębinę korzenia
 2. Naprawia ubytki w tk. korzenia
 3. Łączy się z więzadłem ozębnowym
 4. Zapobiega resorpcji korzenia

Cementocyty w jamkach

Cement komórkowy i bezkomórkowy

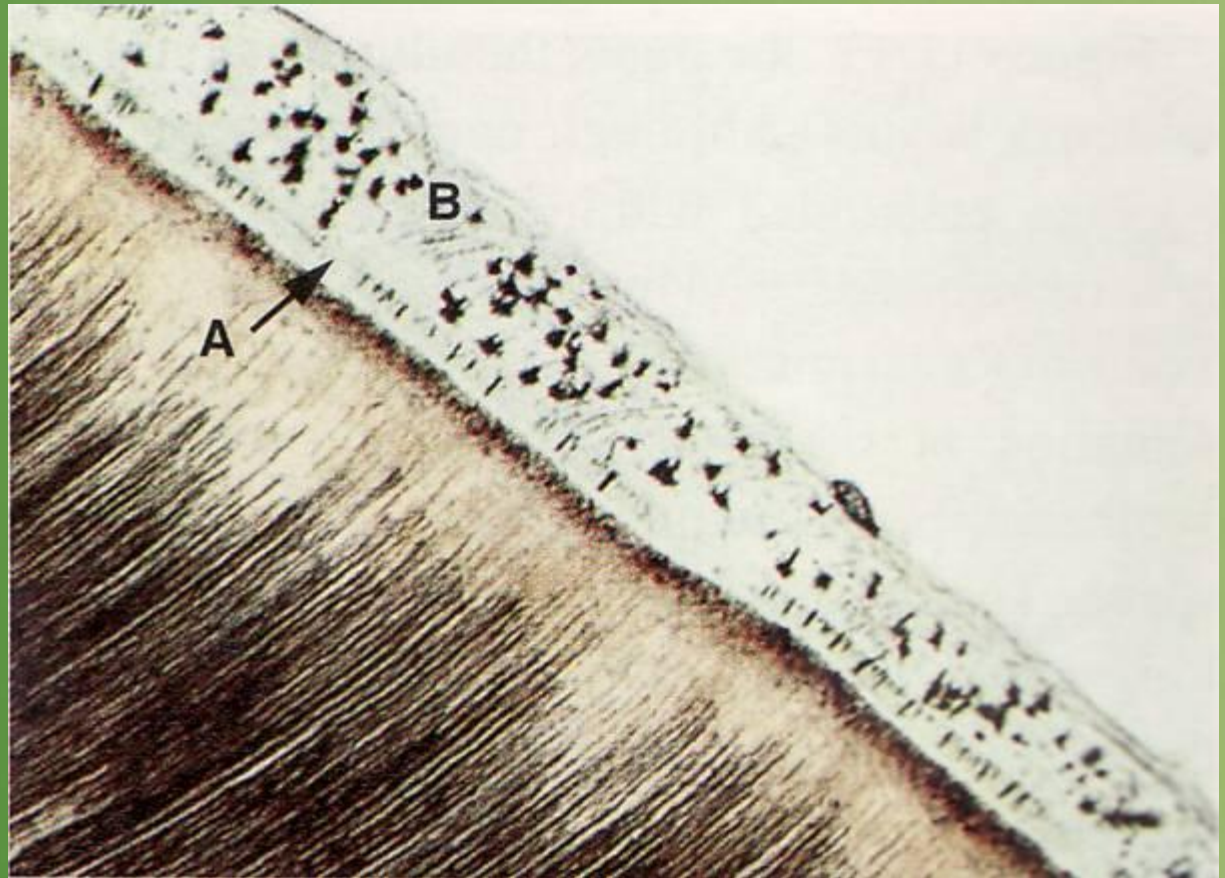
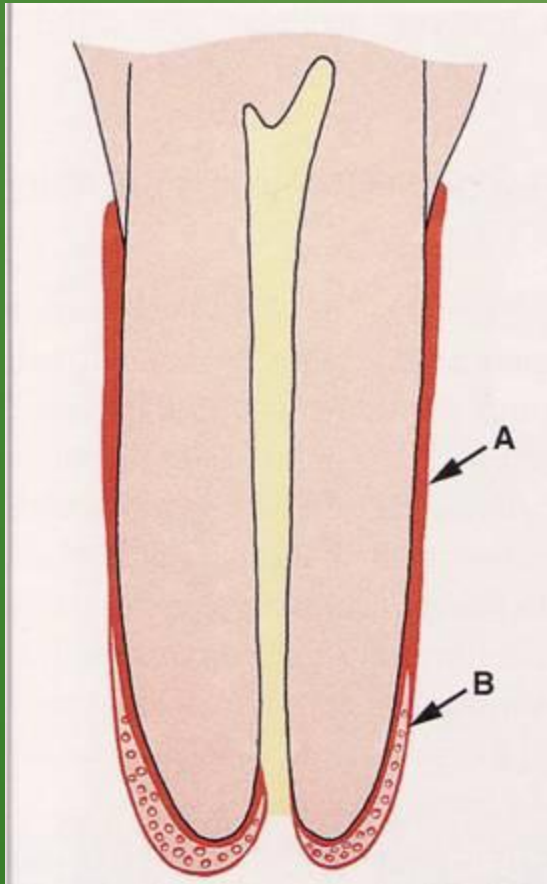

Cement bezkomórkowy składa się tylko ze zwapniałej substancji pozakomórkowej. Jest wytwarzany jeszcze przed wyrżnięciem się zęba. Tworzy cienką warstwę wzdłuż korzenia zęba.

Cement komórkowy (wtórny) zaczyna powstawać po wyrżnięciu się zęba w dolnej części korzenia. Cement wytwarzany jest w ciągu całego życia, tworząc warstwy porozielane liniami przyrostu.

Cementocyty powstają z cementoblastów, a te pochodzą z mezenchymy woreczka zębowego.

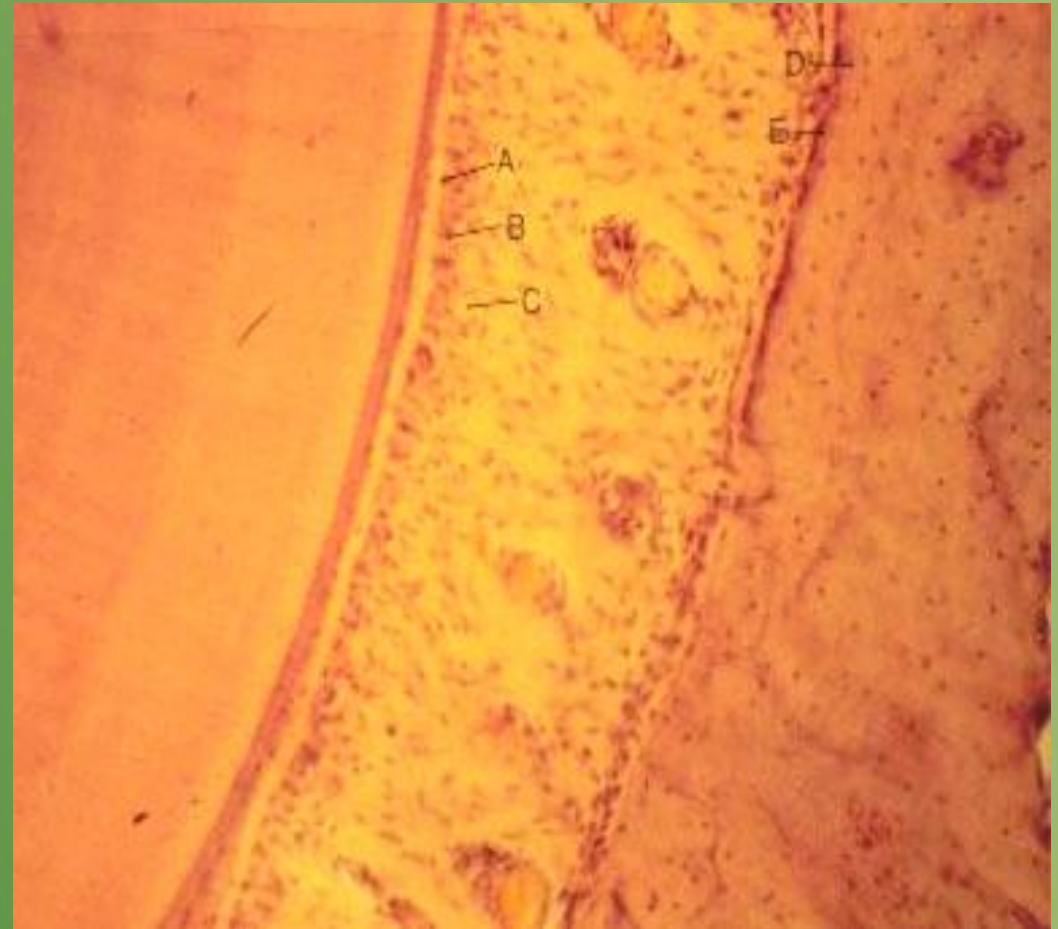
Cement komórkowy i bezkomórkowy

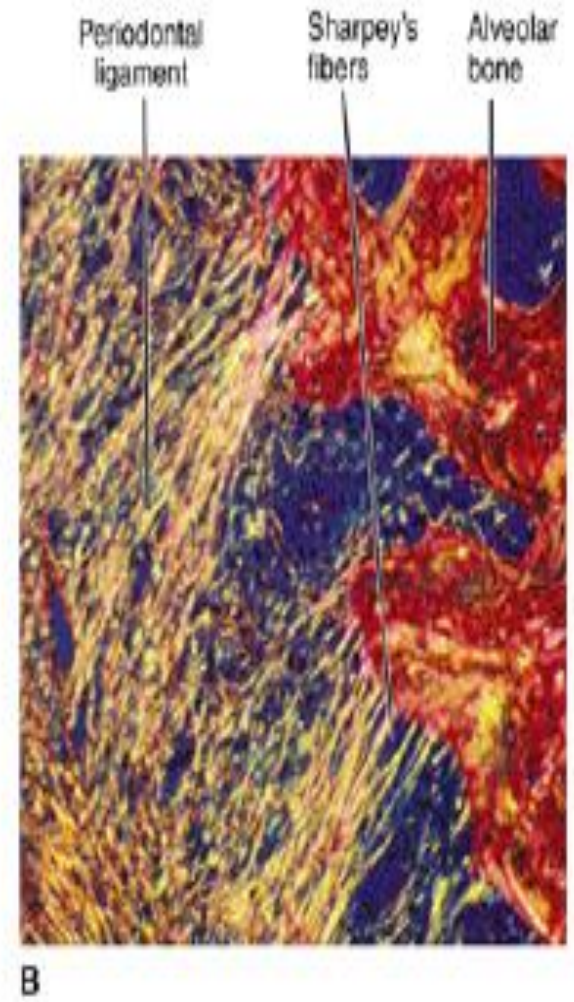
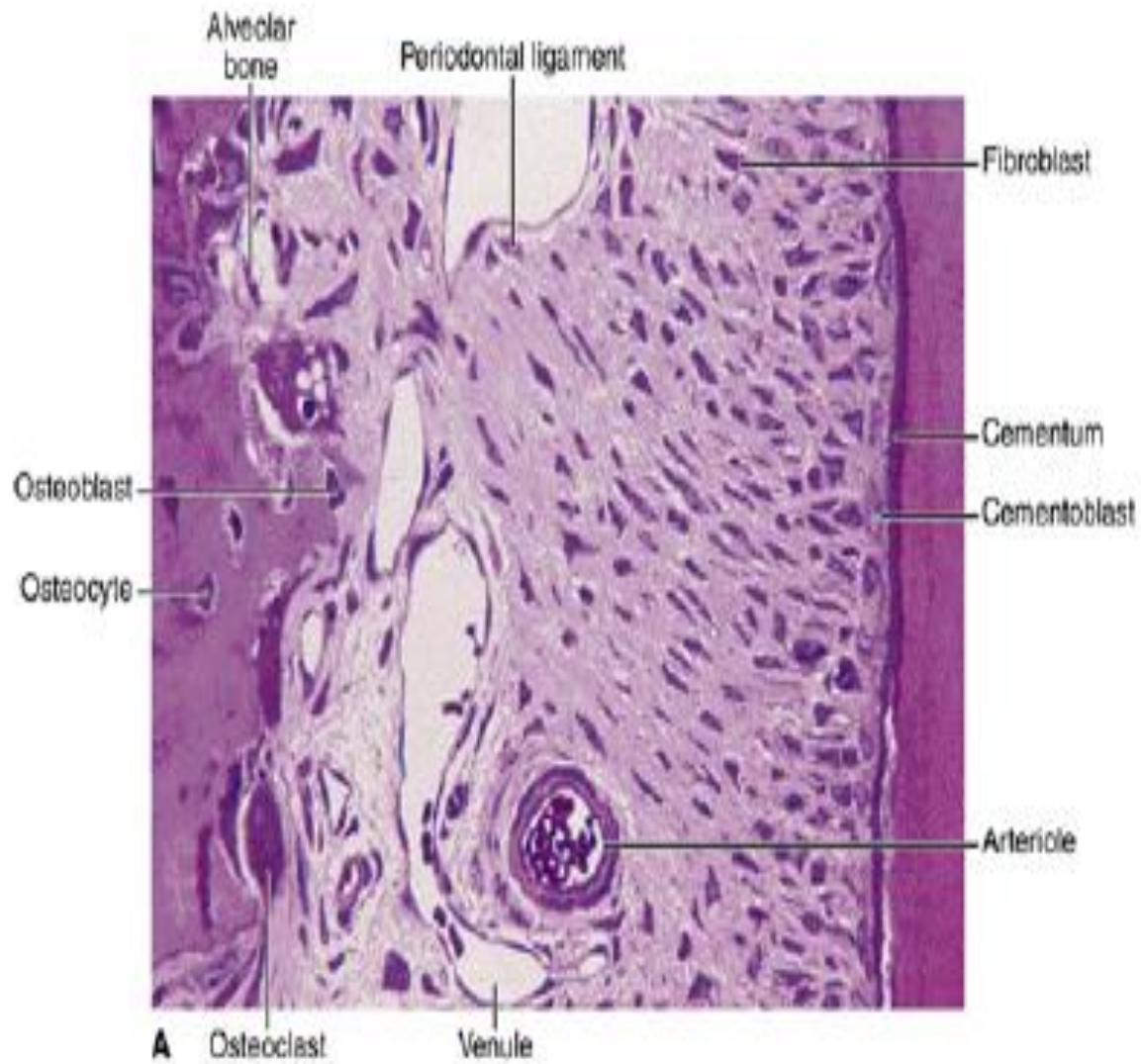

Więzadło ozębnowe

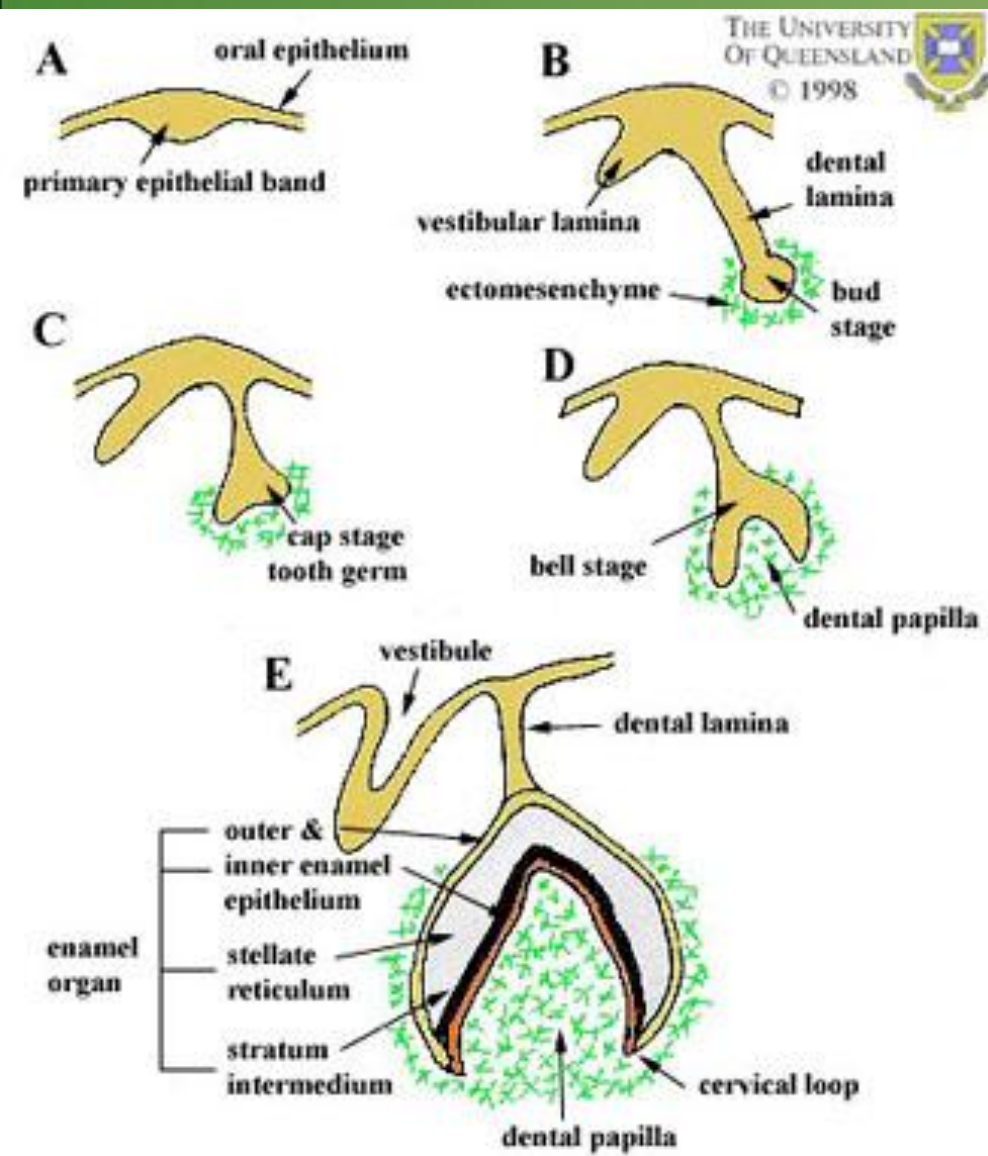
Włókna kolagenowe
(mają krótszy okres
półtrwania niż kolagen
w innych tkankach)

Naczynia krwionośne
Naczynia limfatyczne
Zakończenia nerwowe

Rozwój zęba - schemat

EKTODERMA J USTNEJ

EKTOMEZENCHYMA
(GRZEBIEŃ NERWOWY)

6 tydz- pierwotna listewka zębowa
wtórna listewka zębowa

7-8 tydz- 20 pączków zębowych

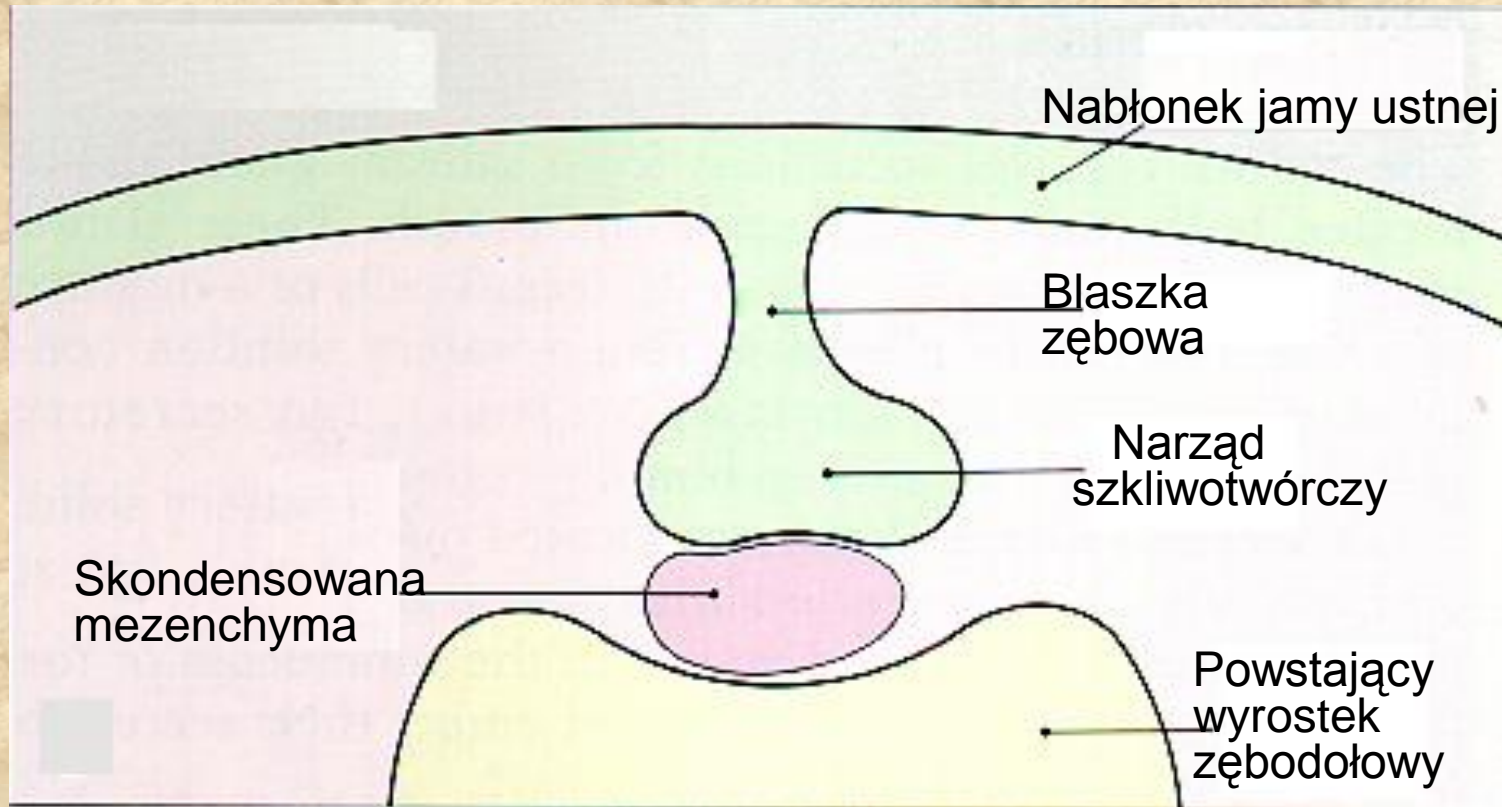
10-12 tydz-zawiązki zębów stałych
przednich i przedtrzonowych

4-5 mies życia płodowego
zawiązki I zęba trzonowego

1 rok życia
zawiązki II zęba trzonowego

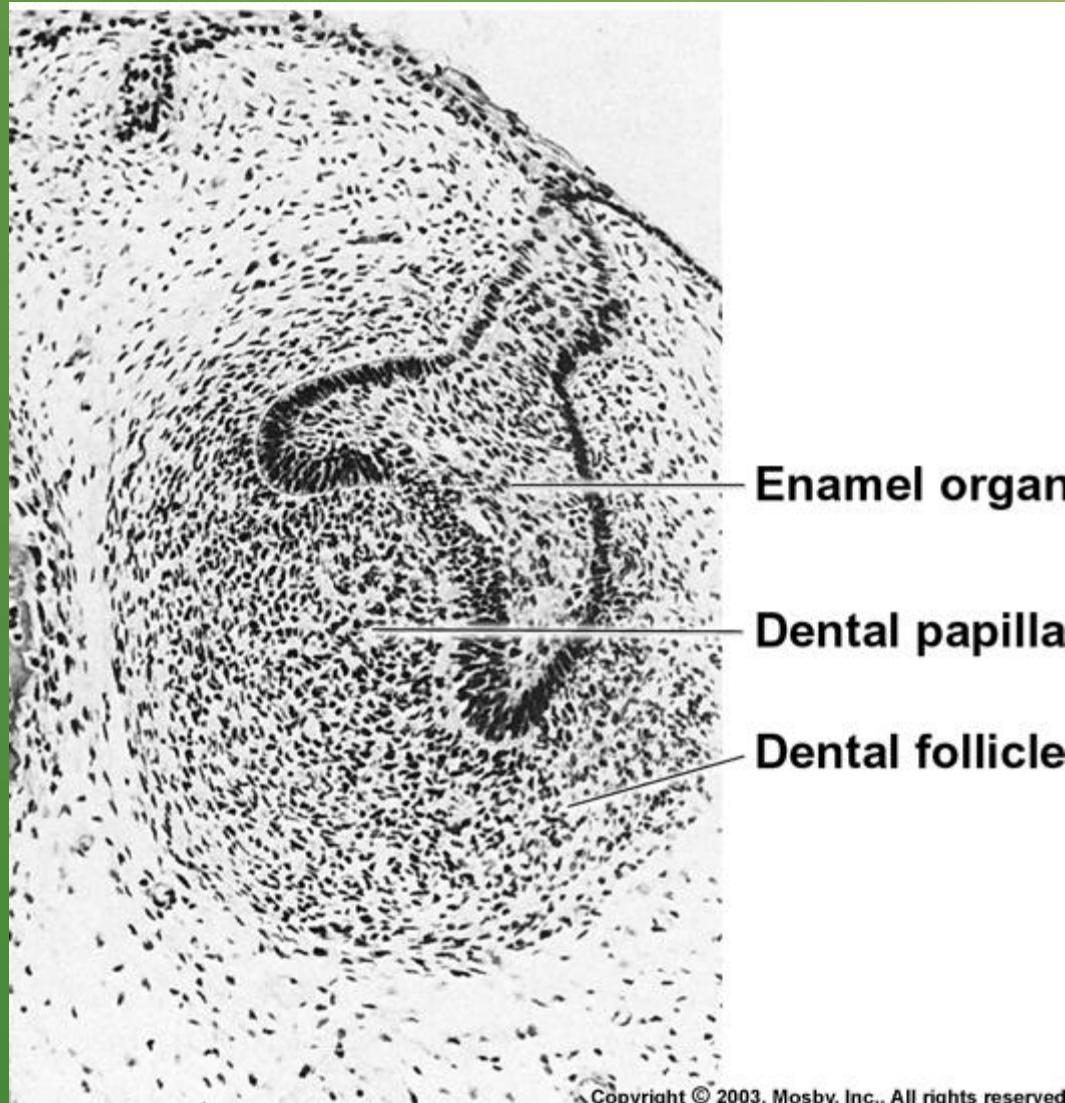
5 r. ż- zawiązki III zęba trzonowego

Rozwój zęba – stadium czapeczki

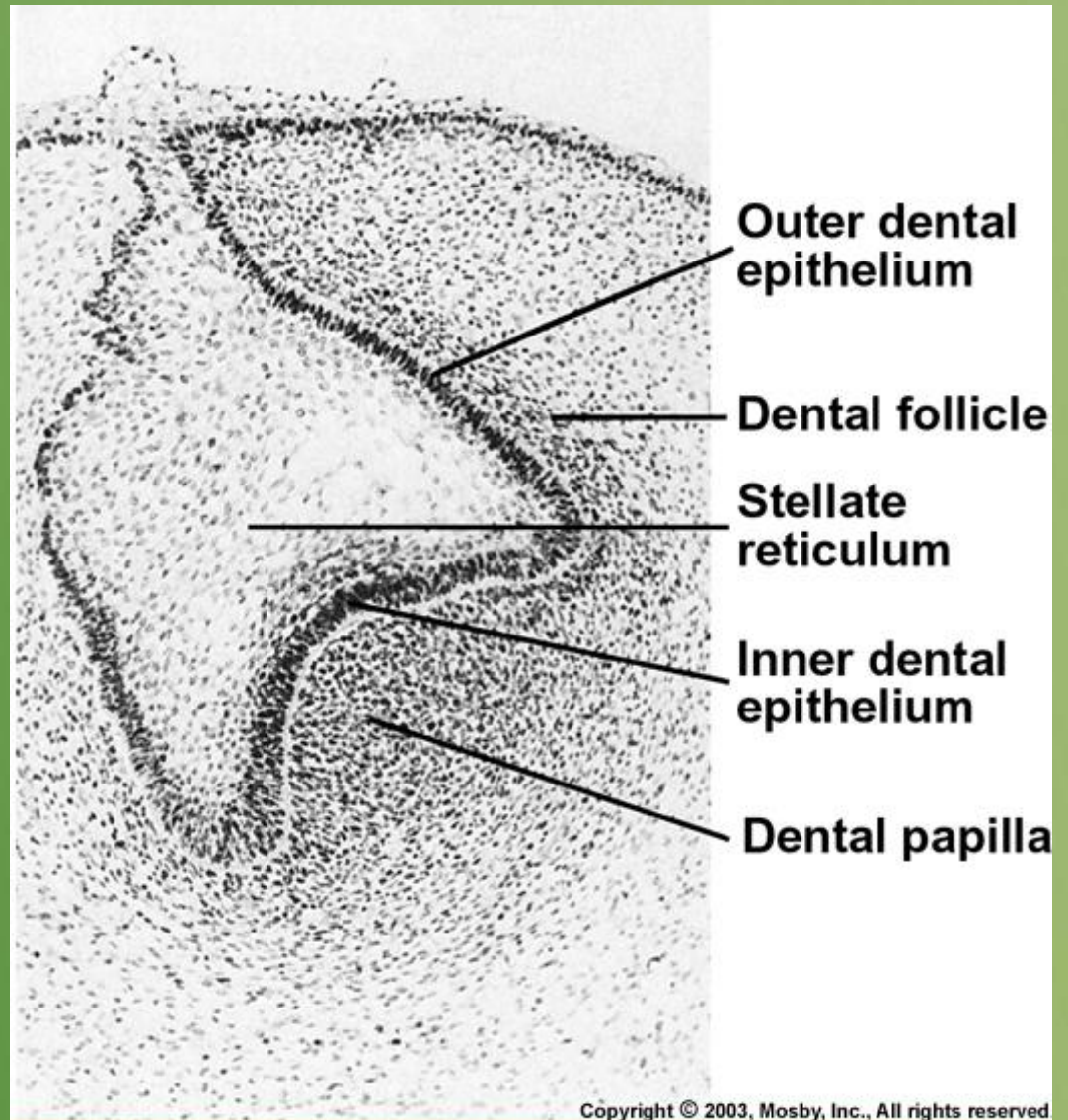

Zęby powstają z ektodermy i mezenchymy. Ektodermalne komórki nabłonka wytwarzają blaszki zębowe z których powstają narządy szkliwotwórcze. Mezenchyma leżąca pomiędzy narządem szkliwotwórczym i kością wyrostka zębodołowego przekształca się w brodawkę zębową, z której powstaje zębina i miazga zęba. **Komórki mezenchymatyczne wokół czapeczki (nie zaznaczone na rycinie) intensywnie się dzielą, tworząc woreczek zębowy, z którego powstanie ożębna i cement.**

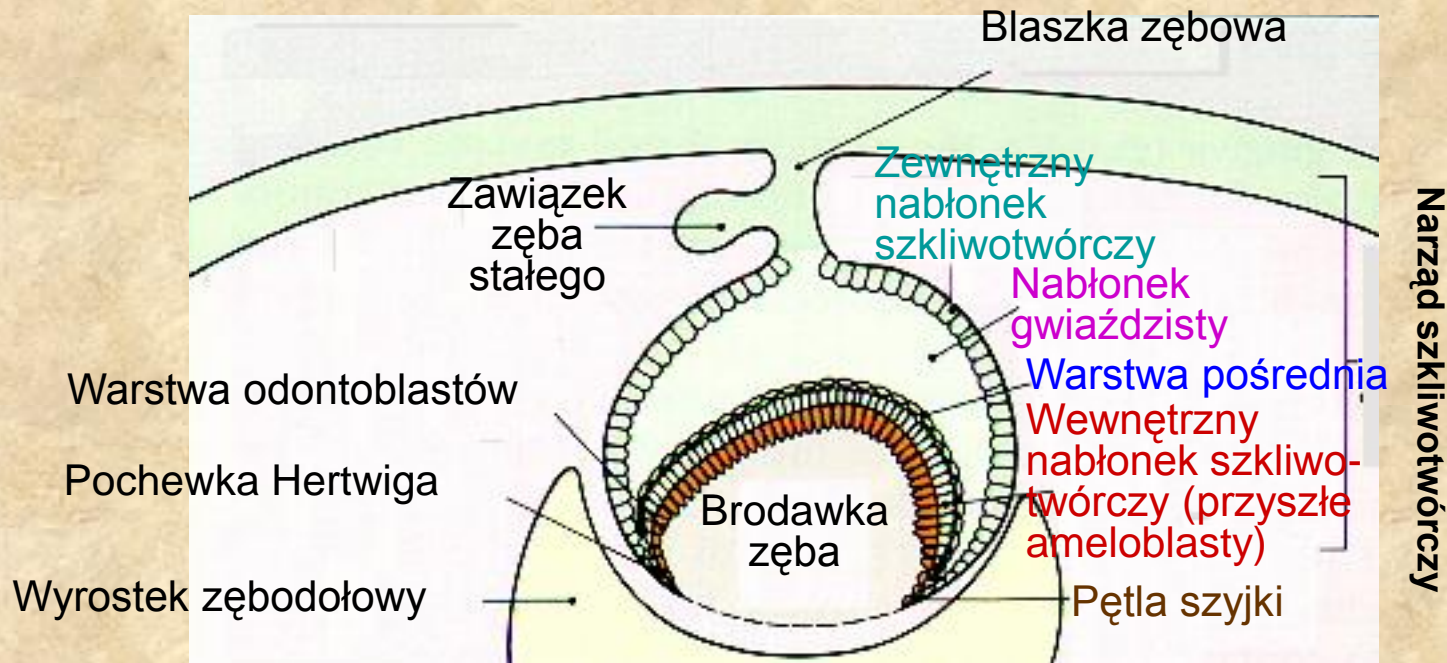
Rozwój – st. czapeczki

Rozwój – st. czapeczki

Rozwój zęba – wczesne stadium dzwonu

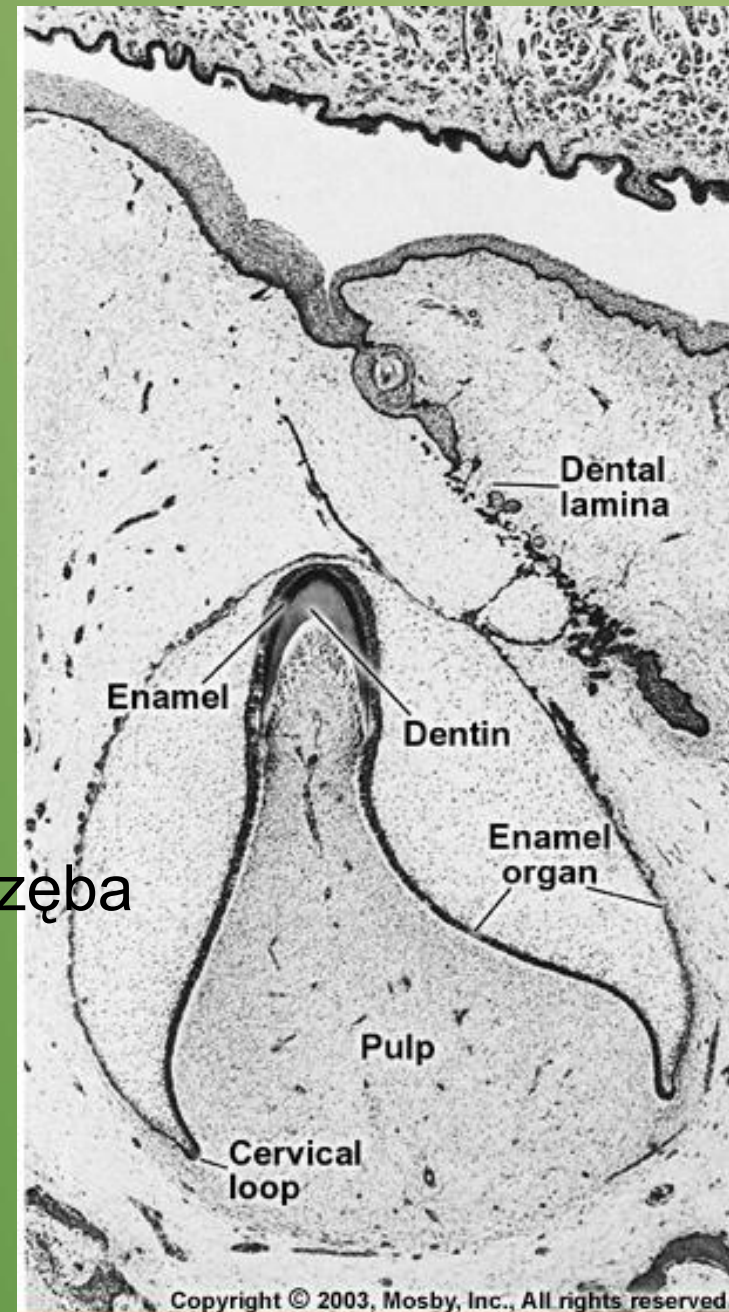
Komórki czapeczki różnicują się w narząd szkliwotwórczy o kształcie dzwonu. W jego części środkowej występuje nabłonek gwiaździsty. Wewnętrzny nabłonek szkliwotwórczy różnicuje się w zewnętrzną warstwę ameloblastów i grubą, wewnętrzną warstwę pośrednią. Miejsce zetknięcia się nabłonka wewnętrznego i zewnętrznego nazywa się pętlą szyjki (cervical loop). Komórki w tym miejscu dzielą się intensywnie i rosną odśrodkowo wytwarzając nabłonkową pochewkę Hertwiga (pochewkę korzeniową), która decyduje o powstaniu korzenia zęba.

Rozwój – st. dzwonu

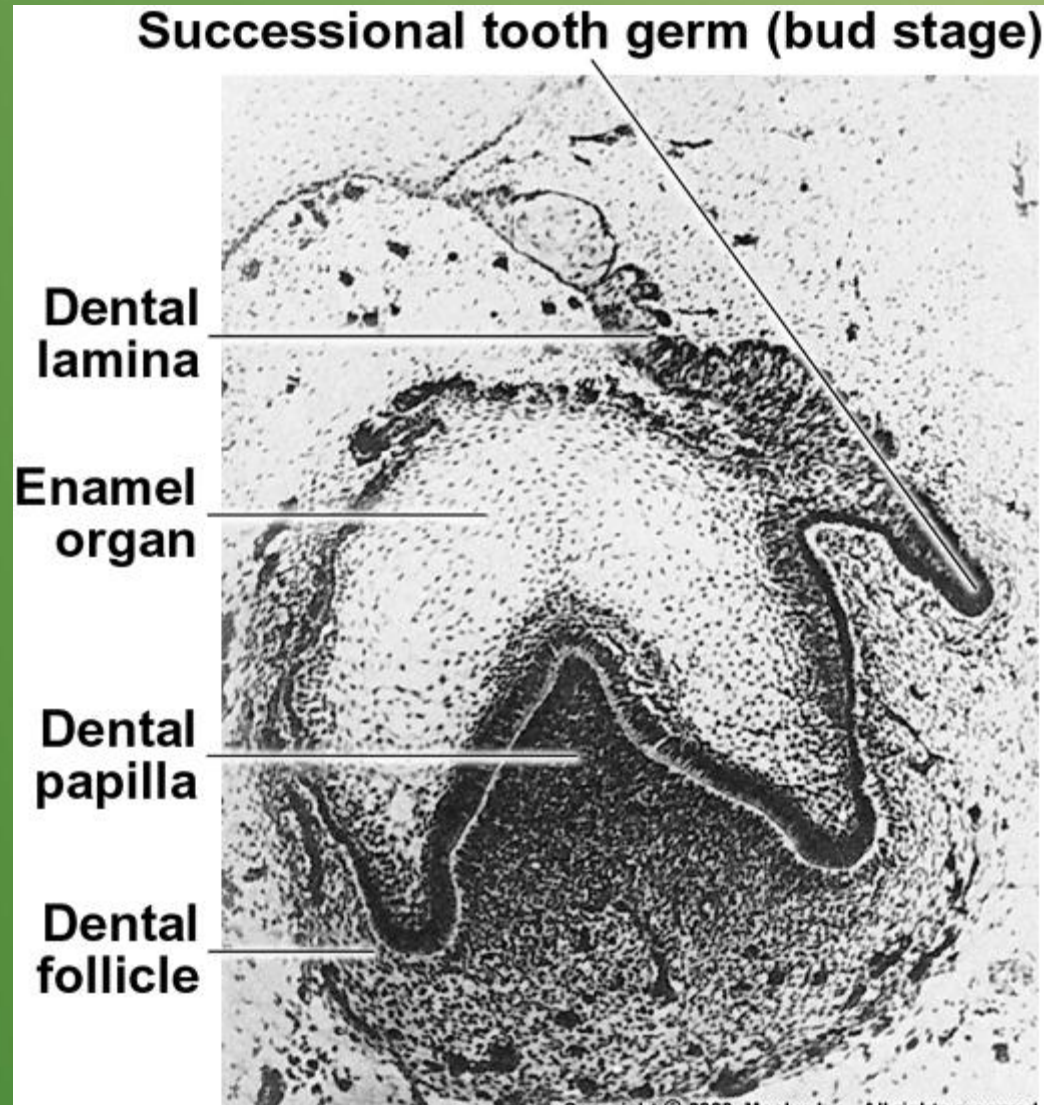
Przejście od st. czapeczki do
st. dzwonu

FAZA MORFOGENEZY
dochodzi do uformowania
zarysu korony zęba

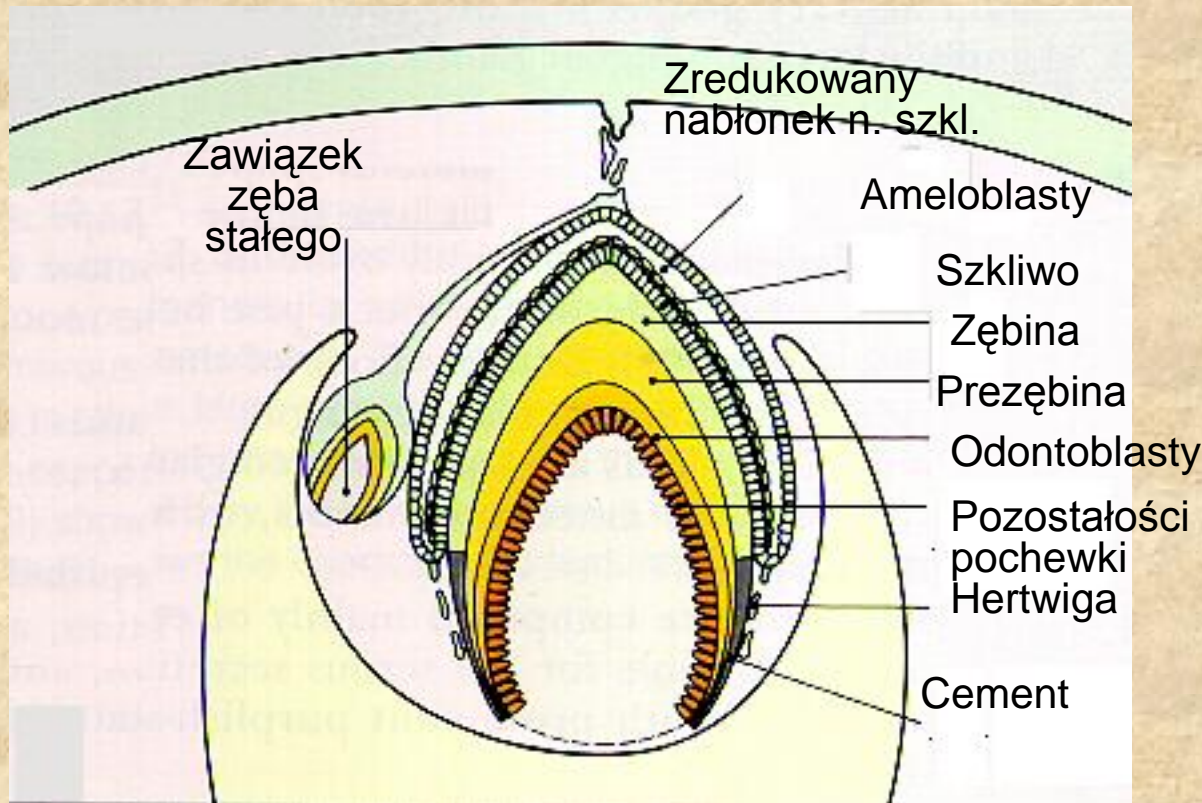
Początek mineralizacji składników zęba
powstaje miazga zęba

Rozwój – zawiązki I i II

Rozwój zęba – późne stadium dzwonu

Odontoblasty tworzą prezębinę, co stymuluje wytwarzanie szkliwa przez ameloblasty. Prezębina szybko ulega zwapnieniu. Brodawka zębowa zostaje otoczona przez zębinę i przekształca się w miążgę zęba. Po zakończeniu tworzenia szkliwa ameloblasty ulegają zwyrodnieniu. Komórki pochewki Hertwiga zaczynają degenerować po wytworzeniu cementu. Z woreczka zębowego (brak na rycinie) powstaje cement i ozębna.

STADIUM HISTOGENEZY

POWSTANIE TKANEK SPECYFICZNYCH DLA ZĘBA

ameloblasts

enamel

dentin

odontoblasts

dental papilla

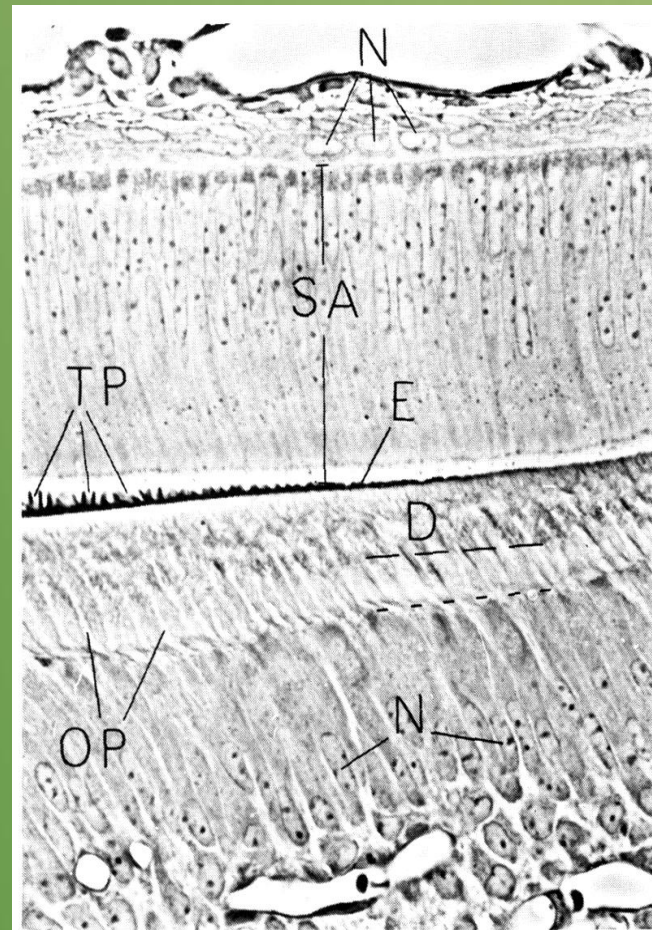
Wytwarzanie szkliwa

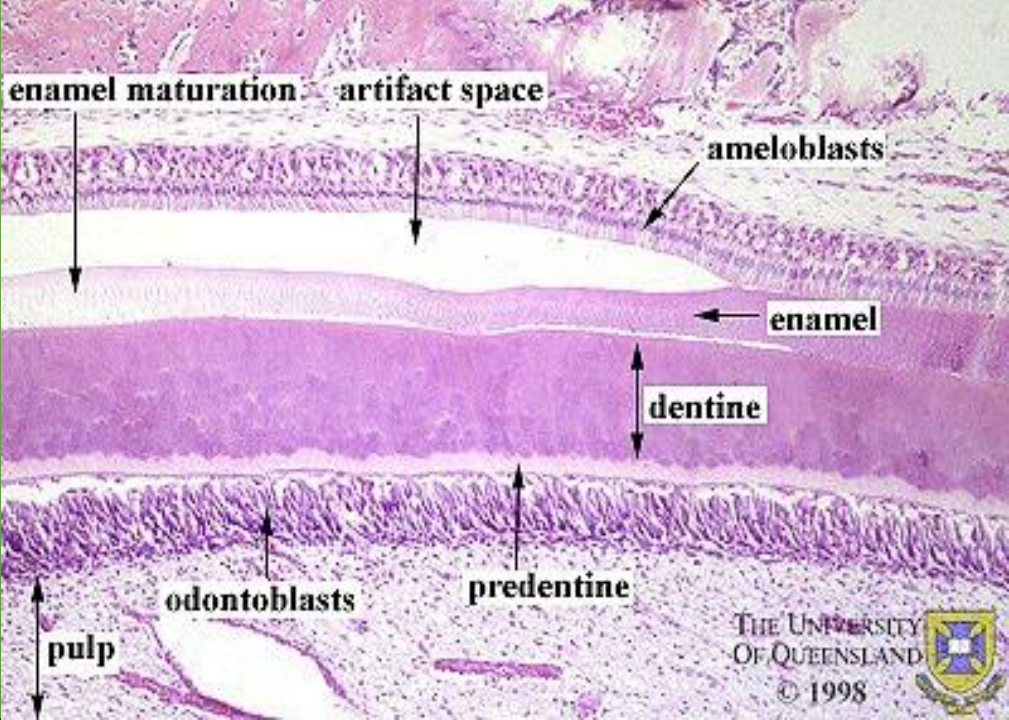
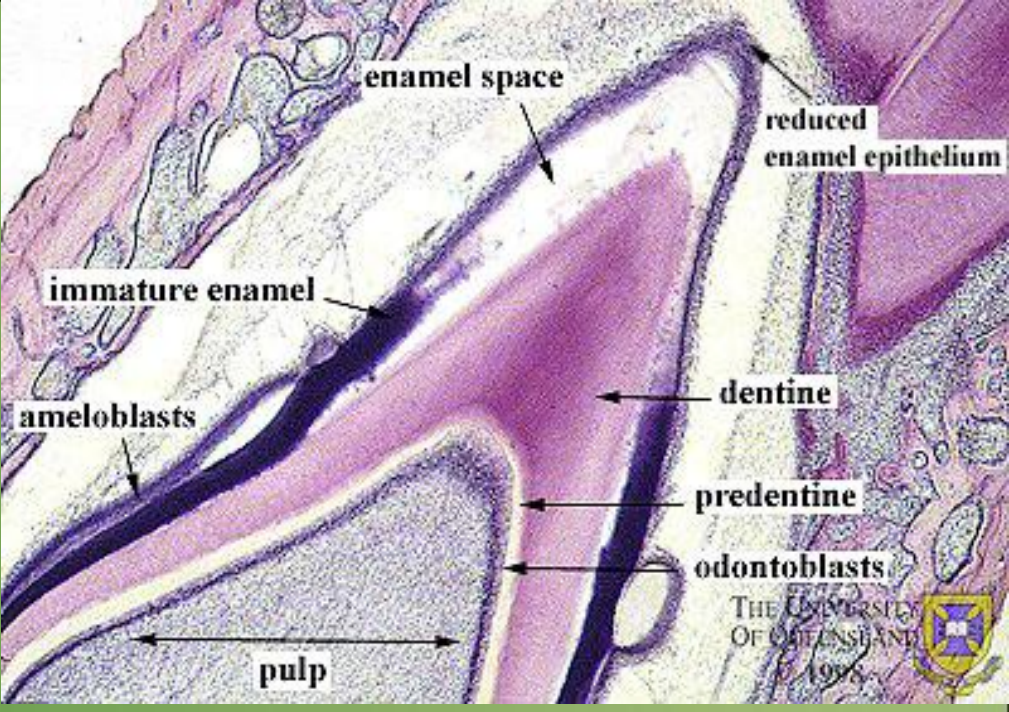
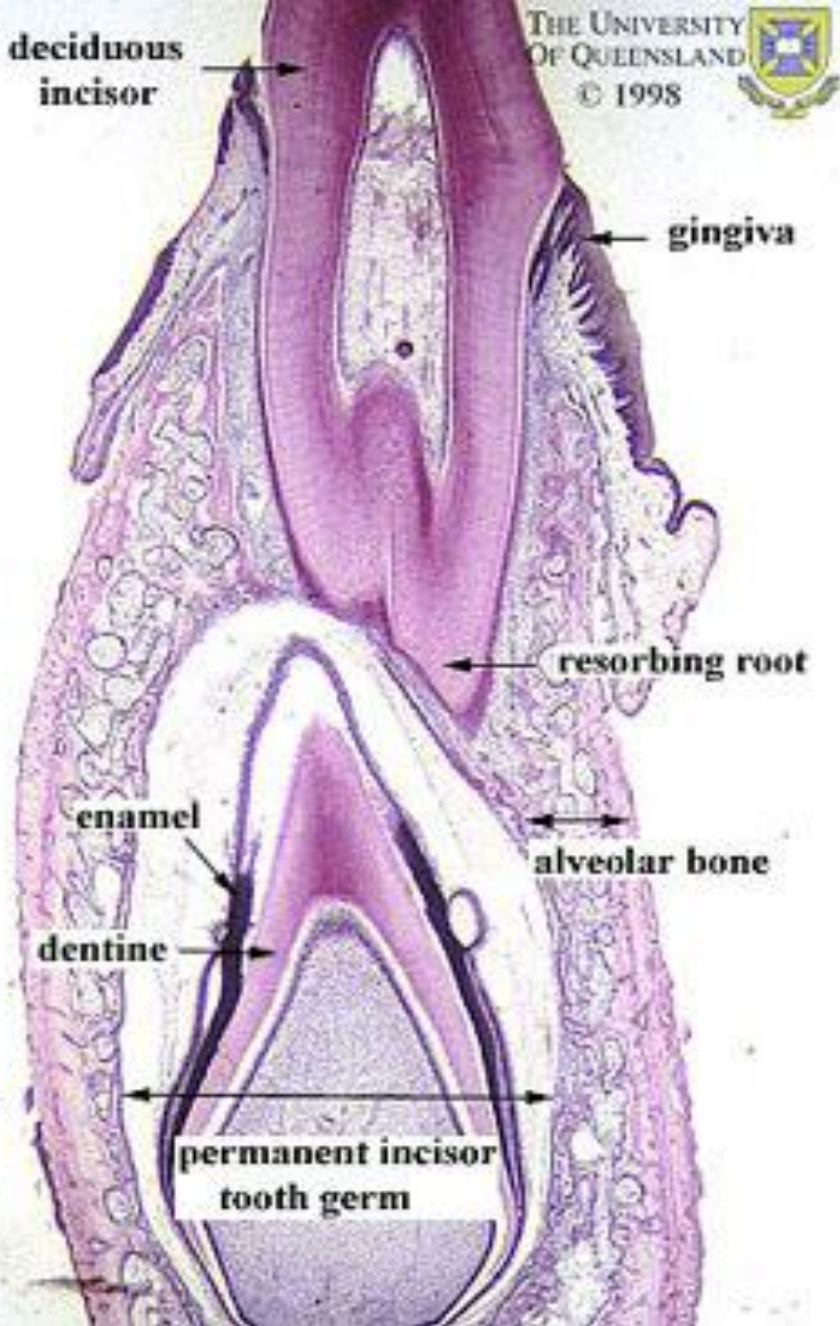
Ameloblasty

Wypustki Tomes'a
Szkliwo

Zębina

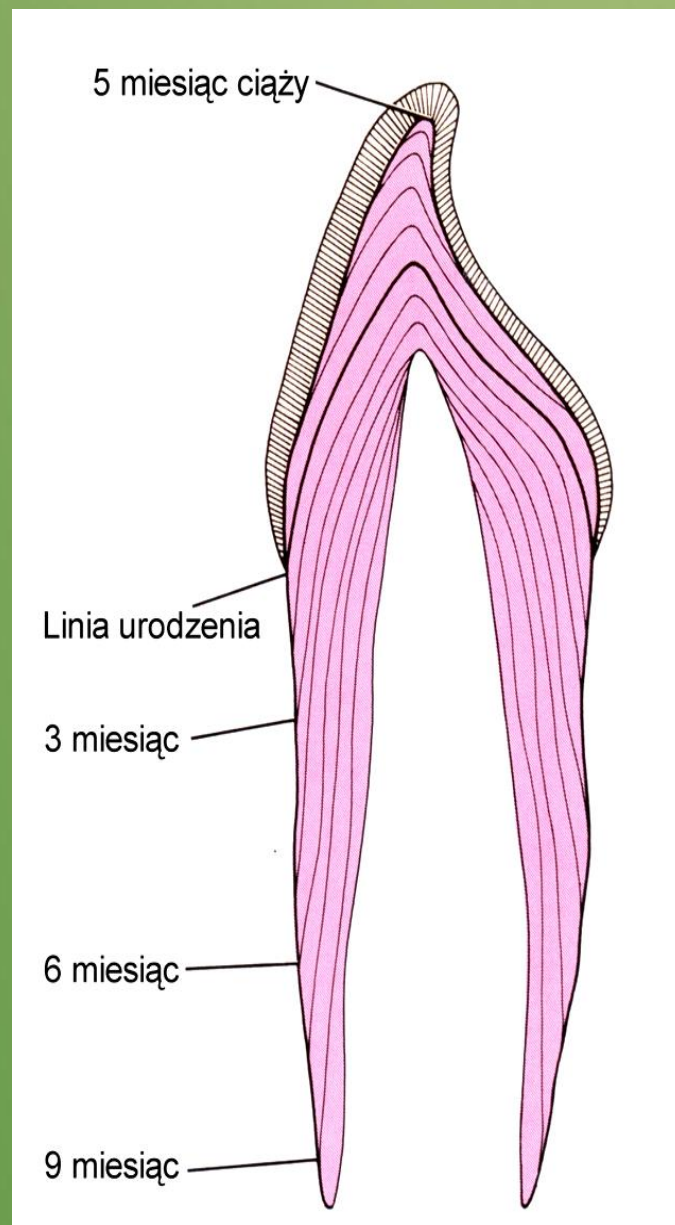
Odontoblasty

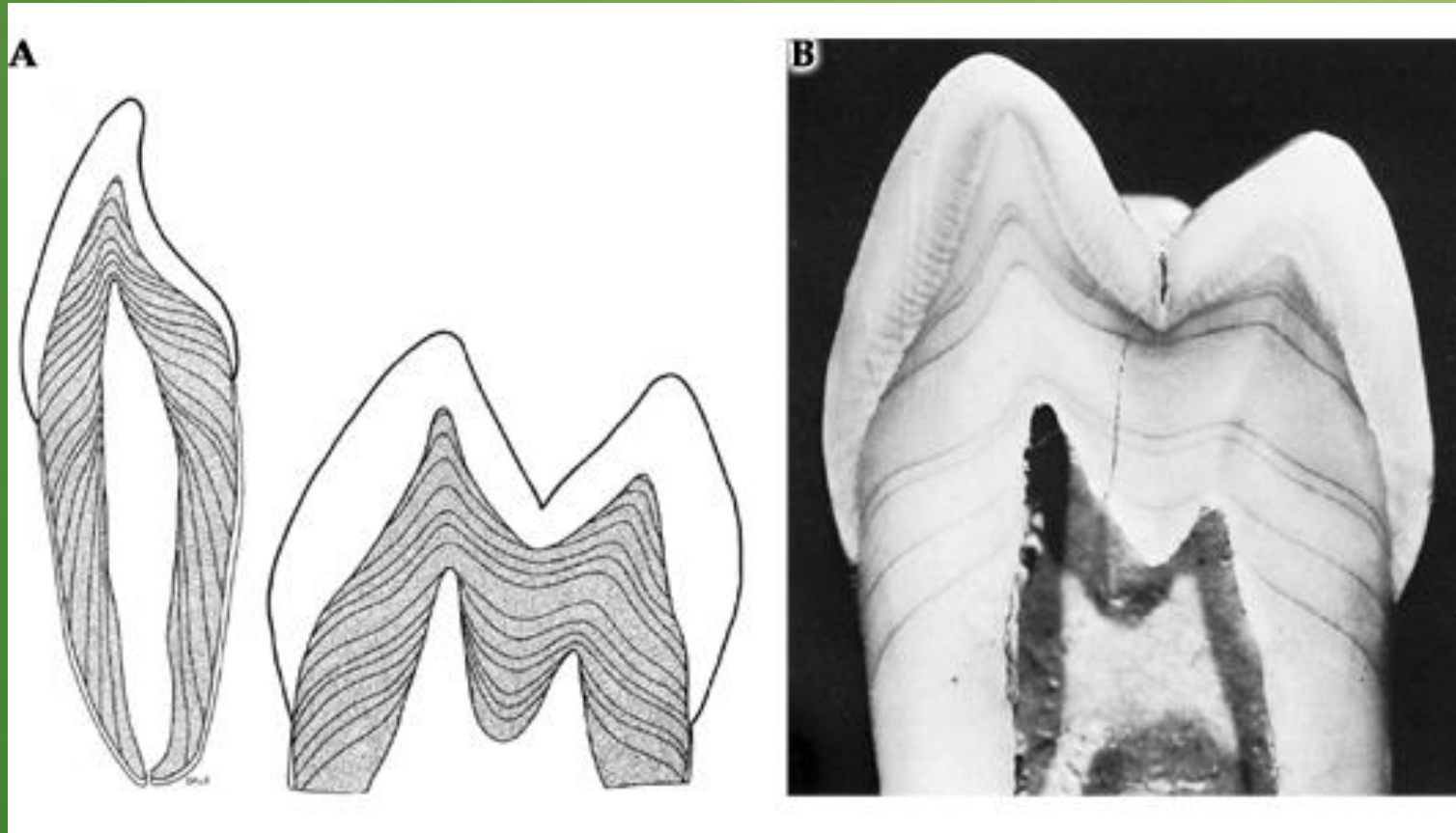

Rozwój zęba

Linie Ebnera

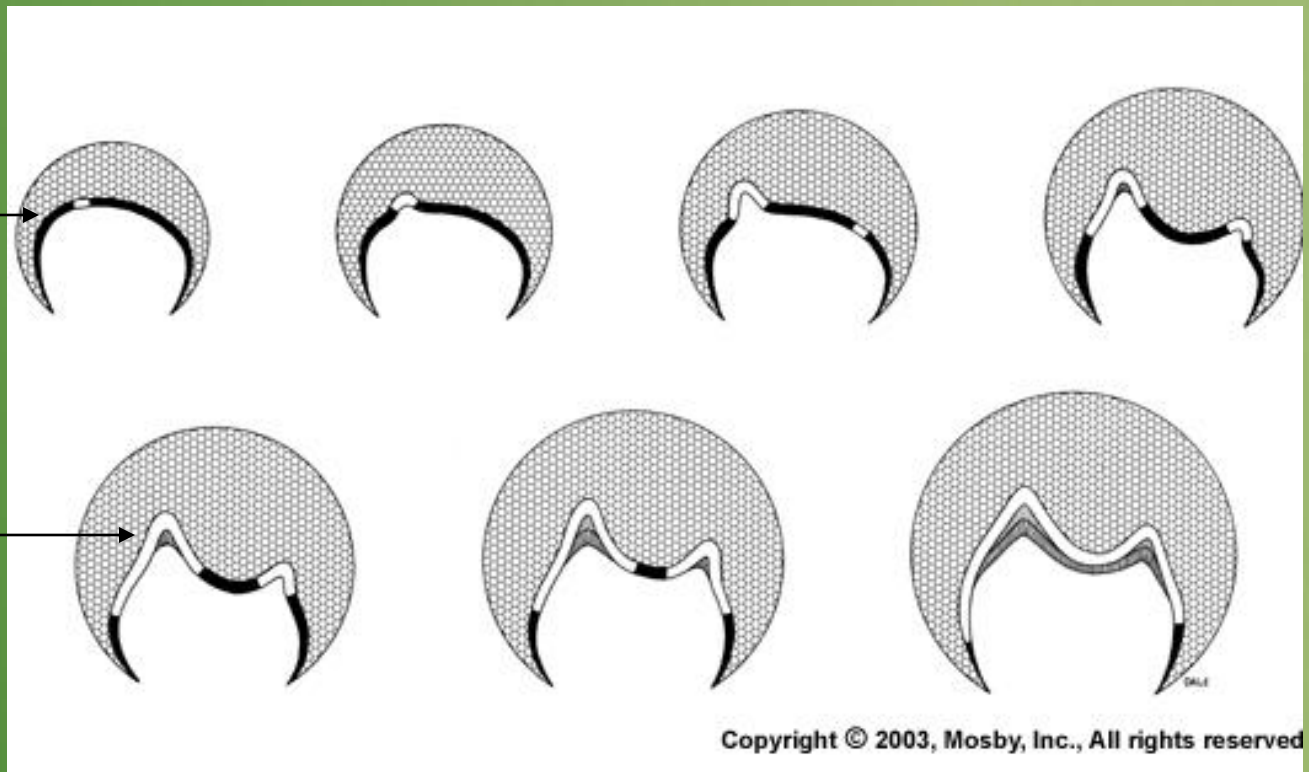

Rozwój zęba – linie tetracyklinowe

Rozwój – kształt korony

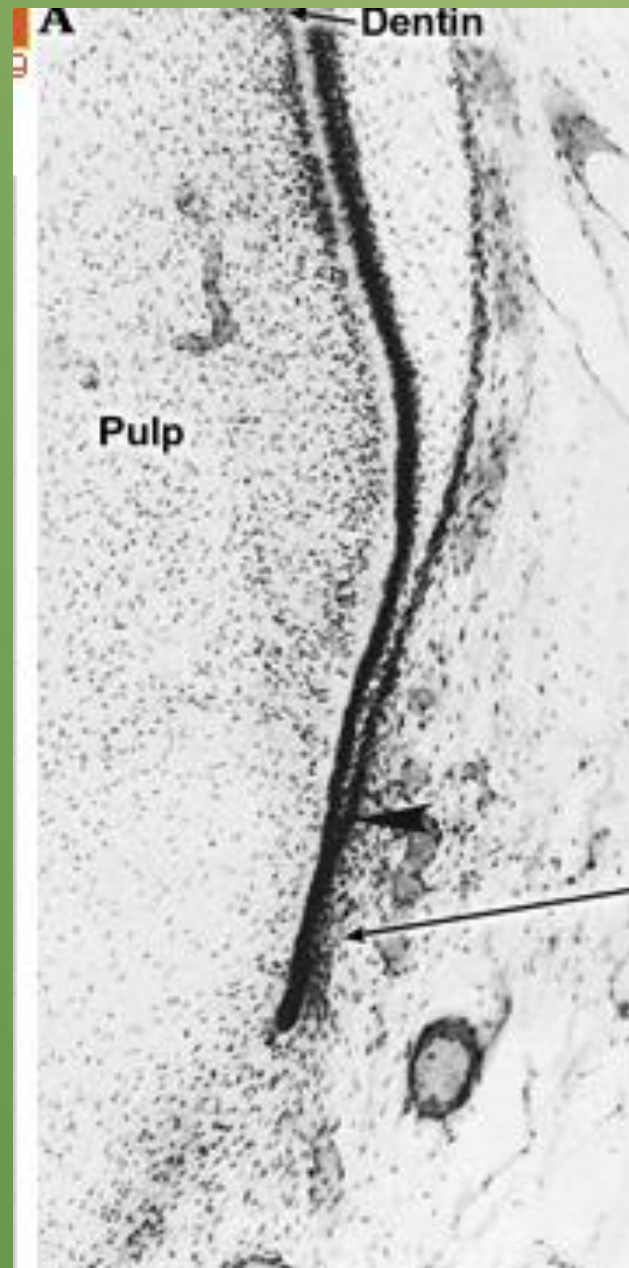
Komórki dzielące się

Komórki różnicujące się

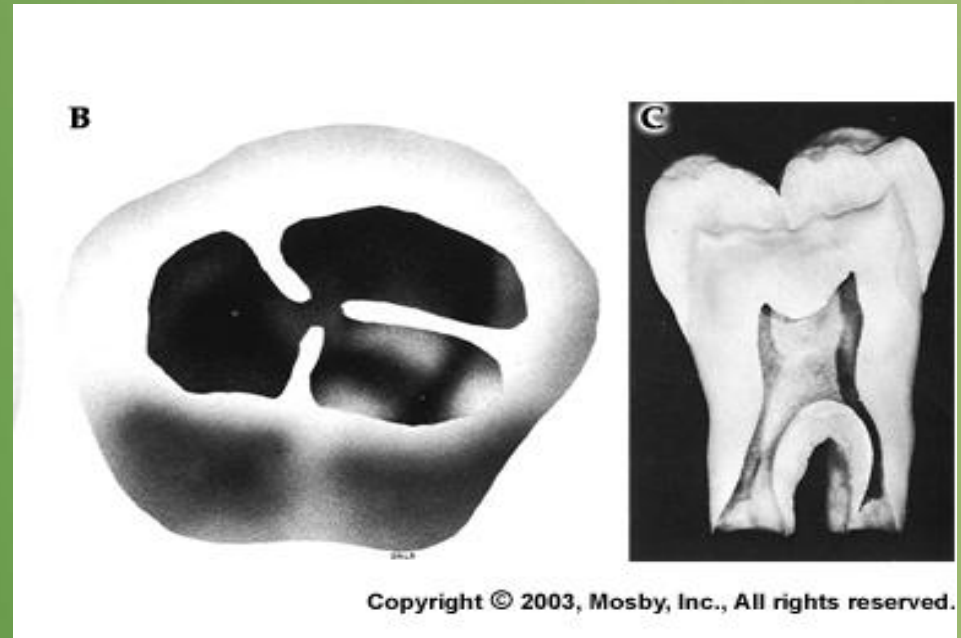
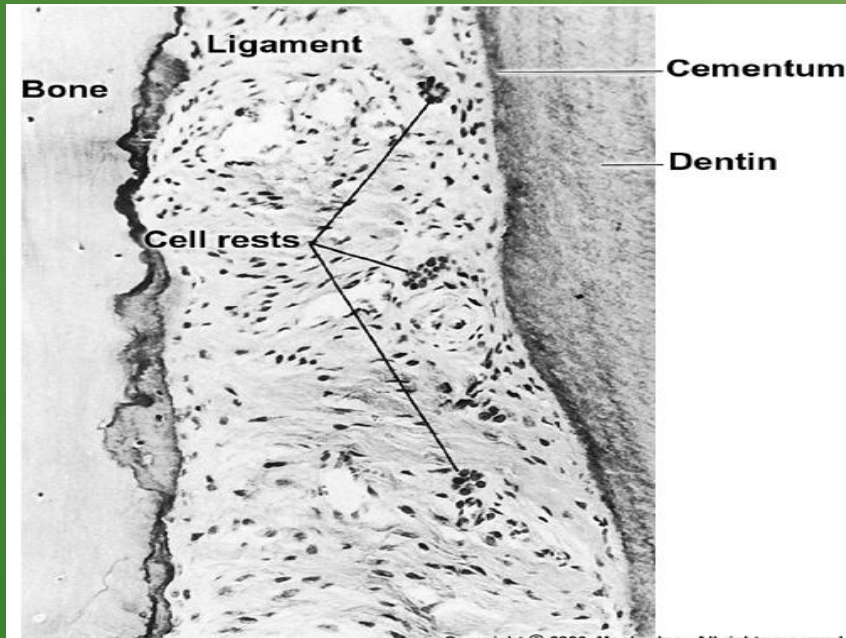

Formowanie korzenia

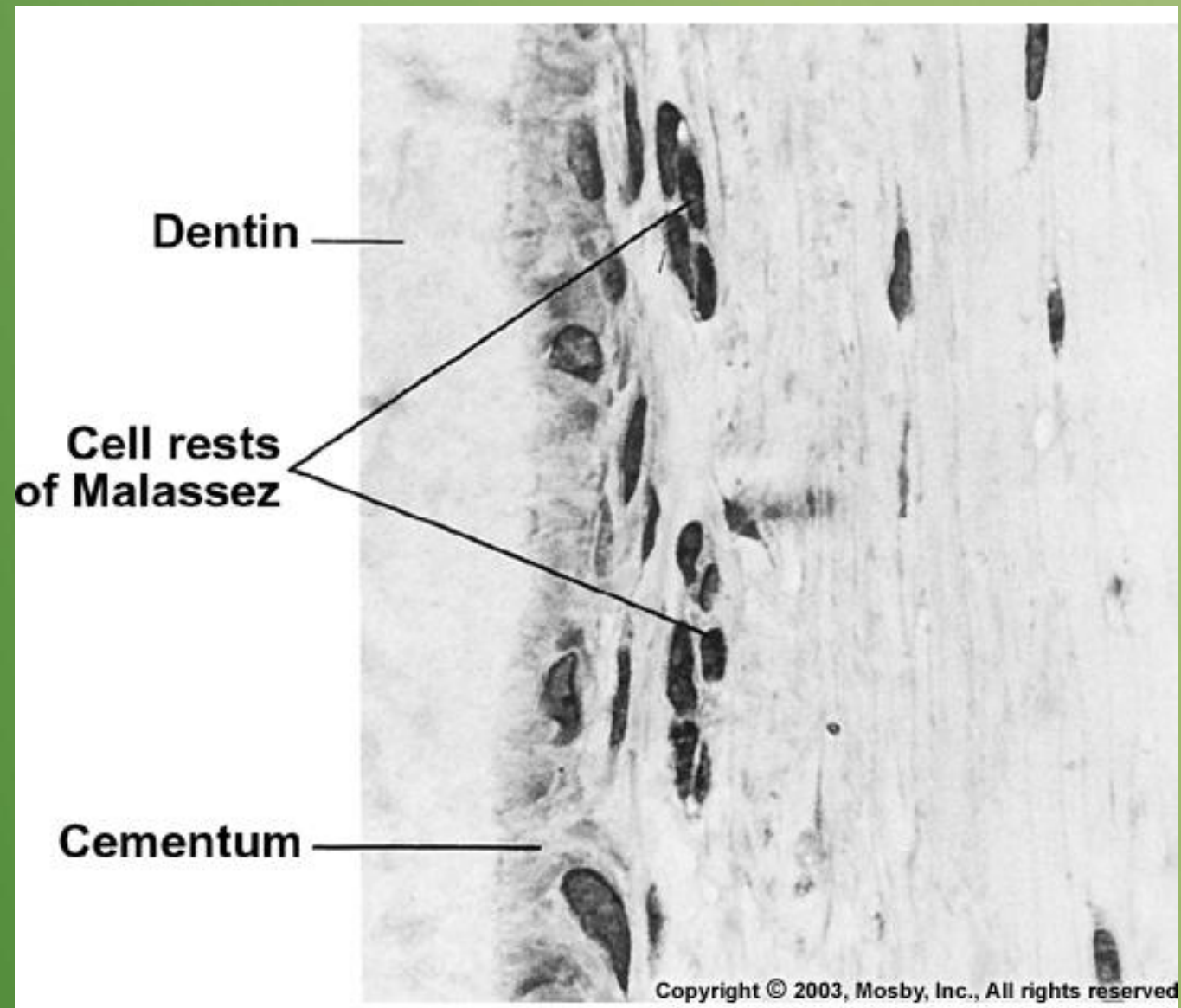

Pochewka
Hetwiga

Formowanie korzenia, c.d.

Wyspy Malasseza

Wyrzynanie się zęba

przesuwanie się zęba z miejsca jego rozwoju w kościach szczęk do jego funkcyjnej pozycji w jamie ustnej.

Wyróżniamy trzy fazy:

-przederupcyjną – kończy się kształtowanie korony, dokonuje się mineralizacja szkliwa i zębiny, rozpoczyna się kształtowanie korzenia

-przedfunkcyjna – rozpoczyna się ukazaniem korony zęba w jamie ustnej i trwa do momentu uzyskania kontaktu z zębem przeciwstawnym

-funkcyjna – dalszy wzrost korzenia, tkanek okołowierzchołkowych

mineralizacja zęba zaczyna się zawsze w najwyższym punkcie korony, potem proces obejmuje szyjkę i przechodzi na korzeń. Z tą chwilą rozpoczyna się ruch erupcyjny zęba w kości w kierunku tworzącego się na jego przejście wyrostka zębodołowego wyrzynanie zęba,

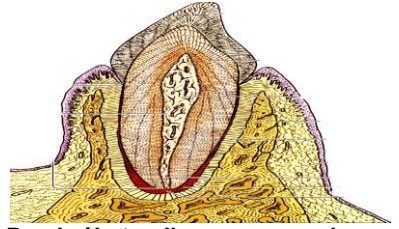
Czynna faza tego procesu kończy się z chwilą zetknięcia z zębem przeciwstawnym.

W **fazie biernej** tworzy się fizjologiczny rowek dziąsłowy.

SEMIANRIUM - Rozwój zęba i przyzębia, ruchy fizjologiczne zębów: erupcja, dryft mezjalny, ruchy ortodontyczne.

ĆWICZENIE - Budowa histologiczna zęba i przyzębia na różnych etapach rozwoju.

1. Szlif zębiny (preparat 100, kanalik zębinowy, przestrzenie międzykuliście - p.m.);
2. Rozwój zęba - (preparat 103: narząd szkliwotwórczy, adamantoblasty, niedojrzałe szkliwo, zębina, kanaliki zębinowe, miazga zęba, odontoblasty - p. m.; miazga, odontoblasty - p. d.);
3. Przekrój zęba dojrzałego (preparat 101, kość wyrostka zębodołowego, włókna ozębnej, cement, zębina i miazga - p. m.).
4. Otwór wierzchołkowy zęba (preparat nr 102)

Przekrój strzałkowy przez ząb sieczny osadzony w wyrostku zębodołowym żuchwy